SODBA SODIŠČA PRVE STOPNJE (prvi senat)

z dne 24. maja 2007 *

V zadevi T-289/01,

Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland GmbH, nekdanja Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland AG, s sedežem v Kölnu (Nemčija), ki jo zastopajo W. Deselaers, B. Meyring in E. Wagner, odvetniki,

tožeča stranka,

proti

Komisiji Evropskih skupnosti, ki jo je najprej zastopal S. Rating, nato P. Oliver, H. Gading in M. Schneider ter nazadnje W. Mölls in R. Sauer, zastopnika,

tožena stranka,

* Jezik postopka: nemščina.

ob intervenciji

Landbell AG für Ruckhol-Systeme, s sedežem v Mainzu (Nemčija), ki jo zastopata A. Rinne in A. Walz, odvetnika,

intervenientka,

zaradi predloga za razglasitev ničnosti člena 3 Odločbe Komisije 2001/837/ES z dne 17. septembra 2001 v zvezi s postopkom na podlagi člena 81 Pogodbe ES in člena 53 Sporazuma EGP (zadeve COMP/34493 – DSD, COMP/37366 – Hofmann + DSD, COMP/37299 – Edelhoff + DSD, COMP/37291 – Rethmann + DSD, COMP/37288 – ARGE in pet drugih podjetji + DSD, COMP/37287 – AWG in pet drugih podjetji + DSD, COMP/37526 – Feldhaus + DSD, COMP/37254 – Nehlsen +DSD, COMP/37252 – Schönmakers +DSD, COMP/37250 – Altvater + DSD, COMP/37246 – DASS + DSD, COMP/37245 – Scheele + DSD, COMP/37244 – SAK+ DSD, COMP/37243 – Fischer + DSD, COMP/37242 – Trienekens + DSD, COMP/37267 – Interseroh + DSD) (UL L 319, str. 1) oziroma podredno za razglasitev ničnosti te odločbe v celoti in za razveljavitev zaveze tožeče stranke, ki je povzeta v točki 72 te odločbe,

SODIŠČE PRVE STOPNJE
EVROPSKIH SKUPNOSTI (prvi senat),

v sestavi R. García-Valdecasas, predsednik, J. D. Cooke, sodnik, in I. Labucka, sodnica,

sodna tajnica: K. Andová, administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 11. in 12. julija 2006

izreka naslednjo

Sodbo

Pravni okvir

A – *Uredba o preprečevanju nastajanja odpadne embalaže*

1 Nemška vlada je 12. junija 1991 sprejela Verordnung über die Vermeidung von Verpackungsabfällen (uredbo o preprečevanju nastajanja odpadne embalaže (BGBl. 1991 I, str. 1234)), katere revidirana različica – ki se uporablja v tej zadevi – je začela veljati 28. avgusta 1998 (v nadaljevanju: uredba ali uredba o embalaži). Namen te uredbe je preprečiti in zmanjšati posledice odpadne embalaže na okolje. V ta namen proizvajalce in distributerje zavezuje, da uporabljeno prodajno embalažo vzamejo nazaj in jo predelajo zunaj javnega sistema odvoza odpadkov.

2 V skladu s členom 3(1) te uredbe je prodajna embalaža (v nadaljevanju: embalaža) embalaža, v katero se zapakira proizvod, namenjen za prodajo končnemu potrošniku. Prav tako gre za embalažo, ki jo uporabljajo trgovine, restavracije in drugi ponudniki storitev, da bi končnim potrošnikom omogočili ali olajšali zagotovitev proizvodov (embalaža, ki se uporablja pri storitvenih dejavnostih), ter za posodo in pribor za enkratno uporabo.

3 Člen 3(7) uredbe opredeljuje proizvajalca kot vsako osebo, ki proizvaja embalažo, materiale za embalažo ali proizvode, ki omogočajo neposredno proizvodnjo embalaže, ter vsako osebo, ki embalažo vnese na nemško ozemlje. Člen 3(8) uredbe glede distributerja določa, da gre za vsako osebo, ki da na trg embalažo, materiale za embalažo ali proizvode, ki omogočajo neposredno proizvodnjo embalaže, ali tudi zapakirano blago, pri čemer ni pomembno, na kateri stopnji distribucijskega procesa. V smislu uredbe so distributerji tudi družbe, ki se ukvarjajo s prodajo po pošti. Nazadnje, končni potrošnik je v členu 3(10) uredbe prvenstveno opredeljen kot vsaka oseba, ki blaga, v obliki, kot ji je bilo dostavljeno, ne proda naprej.

4 Proizvajalci in distributerji embalaže lahko izpolnijo obveznost zbiranja in predelave, ki jim je naložena z uredbo, na dva načina.

5 Prvič, v skladu s členom 6(1) in (2) uredbe morajo proizvajalci in distributerji zastonj sprejeti embalažo, ki so jo uporabili končni potrošniki, na prodajnem mestu ali v njegovi neposredni bližini in jo dati v postopek predelave (v nadaljevanju: individualni sistem). Obveznost zbiranja s strani distributerja je omejena na vrsto, obliko in velikost embalaže ter na zapakirane proizvode, ki so del njegove ponudbe. Za distributerje s prodajno površino, manjšo od 200 m^2, je obveznost zbiranja omejena na embalažo proizvodov z znamkami, ki jih prodaja distributer (člen 6(1), četrti in peti stavek, uredbe). V skladu s členom 6(1), tretji stavek, uredbe mora distributer v okviru individualnega sistema končnega potrošnika seznaniti z možnostjo povrnitve embalaže „z jasno prepoznavnimi in čitljivimi panoji“.

6 Drugič, v skladu s členom 6(3), prvi stavek, uredbe lahko proizvajalci in distributerji pristopijo k sistemu, ki zagotavlja redno zbiranje uporabljene prodajne embalaže,

na celotnem poslovnem področju distributerja, pri končnem potrošniku ali v bližini njegovega bivališča z namenom, da se pošlje v predelavo (v nadaljevanju: kolektivni sistem). Proizvajalci in distributerji, ki pristopijo h kolektivnemu sistemu, so oproščeni obveznosti zbiranja in predelave glede vseh embalaž, ki jih pokriva ta sistem. V skladu s točko 4(2), drugi stavek, priloge I k členu 6 uredbe, morajo proizvajalci in distributerji naznaniti svojo udeležbo pri kolektivnemu sistemu „z etiketiranjem ali na kakršenkoli drug ustrezen način“. Svojo udeležbo lahko tako navedejo na embalaži ali uporabijo druge ukrepe, kot je na primer obvestilo potrošnikom na prodajnem mestu ali obvestilo na embalaži.

7 Na podlagi člena 6(3), enajsti stavek, uredbe morajo kolektivne sisteme odobriti pristojni organi zadevnih dežel (Länder). Da bi bili ti sistemi odobreni, morajo predvsem pokrivati ozemlje vsaj ene dežele, zagotavljati redno zbiranje v bližini bivališča potrošnikov, pri čemer morajo biti podpisani sporazumi z lokalnimi skupnostmi, ki so pristojne za ravnanje z odpadki. Vsako podjetje, ki izpolnjuje te pogoje v deželi, lahko v njej organizira odobren kolektivni sistem.

8 Od 1. januarja 2000 za individualne in kolektivne sisteme veljajo enake stopnje predelave. Te stopnje, ki so navedene v prilogi I k uredbi, se spreminjajo glede na material, iz katerega je narejena embalaža. Spoštovanje obveznosti zbiranja in predelave v primeru individualnega sistema zagotavljajo potrdila neodvisnih strokovnjakov in v primeru kolektivnega sistema predložitev preverljivih podatkov o količini zbrane in predelane embalaže.

9 Poleg tega člen 6(1), deveti stavek, uredbe določa, da mora distributer, če ne izpolni obveznosti zbiranja in predelave na podlagi individualnega sistema, to storiti v okviru kolektivnega sistema.

10 V zvezi s tem so nemški organi v pisnih stališčih z dne 24. maja 2000, ki so jih v okviru upravnega postopka posredovali Komisiji (v nadaljevanju: pisna stališča nemških organov), navedli, da uredba o embalaži distributerju omogoča, da združi zbiranje v bližini trgovine v okviru individualnega sistema in zbiranje v bližini končnega potrošnika v okviru kolektivnega sistema, pri čemer sodeluje pri kolektivnem sistemu le z delom vseh embalaž, ki jih je dal na trg.

11 Nemški organi so v pisnih stališčih prav tako navedli, da za distributerja, če se je odločil sodelovati v kolektivnem sistemu z vsemi embalažami, ki jih trži, obveznosti iz člena 6(1) in (2) niso več veljale, kar je pomenilo, da rešitev v okviru posamične odstranitve *a posteriori* ni bila več mogoča. Po drugi strani, če se je distributer že na začetku odločil sodelovati v individualnem sistemu, bi bilo naknadno sodelovanje v kolektivnem sistemu mogoče, če stopnja predelave ne bi bila dosežena v okviru posamičnega odstranjevanja.

B – *Kolektivni sistem Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland Gmbh, pogodba o uporabi logotipa in pogodba o opravljanju storitev*

12 Od leta 1991 je Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland GmbH (v nadaljevanju: tožeča stranka ali DSD) edina družba, ki upravlja kolektivni sistem na celotnem nemškem ozemlju (v nadaljevanju: sistem DSD). V ta namen so DSD leta 1993 odobrili pristojni organi vseh dežel (Länder).

13 Da bi lahko sodelovali v sistemu DSD, morajo proizvajalci z DSD podpisati pogodbo, na podlagi katere lahko uporabljajo logotip Der Grüne Punkt, ki je kolektivna znamka Der Grüne Punkt, katere imetnica je DSD. Po drugi strani zadevni proizvajalci

in distributerji DSD plačajo pristojbino. Pogodba o uporabi logotipa je predmet Odločbe Komisije 2001/463/ES z dne 20. aprila 2001 o postopku uporabe člena 82 [ES] (zadeva COMP D3/34493 – DSD (UL L 166, str. 1). Ta odločba je predmet ničnostne tožbe, ki jo je tožeča stranka vložila v zadevi DSD proti Komisiji, T-151/01.

14 V okviru sistema DSD tožeča stranka sama ne zbira in ne predeluje uporabljene embalaže, ampak to storitev prepusti podjetjem za zbiranje. Odnosi med DSD in temi podjetji so urejeni z večkrat spremenjeno tipsko pogodbo, katere predmet je vzpostavitev in izvajanje sistema za zbiranje in razvrščanje embalaže (v nadaljevanju: pogodba o opravljanju storitev). Ko je ta material razvrščen, se odpelje v reciklažo, kjer ga predelajo.

Dejansko stanje

15 DSD je 2. septembra 1992 poleg svojega statuta Komisiji posredoval določeno število sporazumov, med njimi pogodbo o opravljanju storitev – edini sporazum, ki je v tej zadevi pomemben –, z namenom pridobitve negativnega izvida ali odločbe o izjemi.

16 Komisija je 27. marca 1997 v Uradnem listu Evropskih skupnosti (UL C 100, str. 4) v skladu s členom 19(3) Uredbe Sveta št. 17 z dne 6. februarja 1962, prve uredbe o uporabi členov [81 ES] in [82 ES] (UL 1962, 13, str. 204), objavila sporočilo, v katerem je objavila namero, da se izreče v prid priglašenim sporazumom.

17 V tem sporočilu je Komisija navedla zlasti, da je DSD sprejel vrsto zavez, med njimi zavezo, da od podjetij za zbiranje ne bo zahteval, naj delajo izključno za DSD, in zavezo, da teh podjetij ne bo prisilil k uporabi kontejnerjev ali drugih sredstev za zbiranje izključno za namene izvajanja pogodbe o opravljanju storitev. Vendar je DSD navedel, da druga zaveza ne bo veljala, če uporaba kontejnerjev in sredstev za zbiranje tretjih ne bo skladna z „dovoljenjem organov“, če uredba o embalaži ali drugi predpisi določajo drugače, ali če takšna uporaba ne bo sprejemljiva zaradi drugih razlogov, povezanih na primer z uporabo nevarnih snovi. DSD je tudi navedel, da bo pri izračunavanju izplačanega nadomestila podjetjem za zbiranje lahko upošteval uporabo kontejnerjev in sredstev za zbiranje s strani tretjih (točki 66 in 67 sporočila v Uradnem listu, točki 71 in 134 izpodbijane odločbe).

18 Komisija je po objavi tega sporočila v Uradnem listu prejela stališča zainteresiranih tretjih strank o različnih vidikih izvajanja pogodbe o opravljanju storitev. Te tretje stranke so sporočile, da jim DSD v nasprotju z zgoraj omenjenimi zavezami dejansko ne dovoljuje prostega dostopa do sredstev za zbiranje, ki jih uporabljajo njegovi sopogodbeniki (točki 76 in 77 izpodbijane odločbe). V izpodbijani odločbi je zato Komisija poudarila, da je DSD zahteval, naj njegovi konkurenti ne uporabljajo teh sredstev, razen ob njegovem soglasju. Ta zahteva je bila eden od razlogov za pritožbo, ki jo je vložil Vereinigung für Wertstoffrecycling (v nadaljevanju: VfW) po členu 82 ES, in predmet sodnega postopka pred Landgericht Köln (deželnim sodiščem v Kölnu, Nemčija) (točki 57 in 136 izpodbijane odločbe).

19 V tej zadevi je DSD na podlagi nemškega zakona o nelojalni konkurenci vložil tožbo zoper enega od individualnih sistemov, namreč VfW, ki je poskušal brezplačno uporabljati sredstva za zbiranje sistema DSD v nekaterih nemških bolnišnicah. Landgericht Köln je v tej zadevi razsodilo s sodbo z dne 18. marca 1997, s katero je

ugodilo DSD, saj je ugotovilo, da je neodplačna souporaba sredstev za zbiranje, ki so del sistema DSD, nezakonita. V tej sodbi je Landgericht Köln glede na okoliščine primera menilo, da ni mogoče doseči primernega nadomestila, če VfW ne plača DSD neke vrste pristojbine za deljeno uporabo sredstev za zbiranje.

20 V tem smislu je Komisija z dopisom z dne 21. avgusta 1997 DSD obvestila, da bi preprečitev uporabe sredstev za zbiranje njegovih sopogodbenikov tretjim, lahko spadala pod člen 82 ES, in poudarila pomen, ki bi ga takšno ravnanje lahko imelo v zvezi s postopkom za odobritev izjeme, ker priglašen sporazum v skladu s četrtim pogojem iz člena 81(3) ES, za to da bi bil lahko predmet izjeme, ne more dati možnosti izključitve konkurence glede znatnega dela zadevnih izdelkov.

21 Potem ko je Komisija sporočila to stališče, se je DSD z namenom odprave pomislekov te institucije iz dopisa z dne 21. avgusta 1997 zavezal (točke 58, 72 in 137 izpodbijane odločbe):

„[DSD] se je pripravljen odreči vlaganju opustitvenih tožb, kot je tista v zvezi s sodbo [Landgericht Köln] z dne 18. marca 1997 proti VfW, kakor tudi sicer v podobnih primerih. Vendar obstaja možnost, da bo DSD uporabil svoje pravice do informacij in poravnave proti podjetjem, ki so [z DSD] v pogodbenem razmerju.“

Izpodbijana tožba

22 Komisija je dne 17. septembra 2001 sprejela Odločbo 2001/837/ES v zvezi s postopkom na podlagi člena 81 Pogodbe ES in člena 53 Sporazuma EGP (zadeve

COMP/34493 – DSD, COMP/37366 – Hofmann + DSD, COMP/37299 – Edelhoff + DSD, COMP/37291 – Rethmann + DSD, COMP/37288 – ARGE in pet drugih podjetji + DSD, COMP/37287 – AWG in pet drugih podjetji + DSD, COMP/37526 – Feldhaus + DSD, COMP/37254 – Nehlsen +DSD, COMP/37252 – Schönmakers +DSD, COMP/37250 – Altvater + DSD, COMP/37246 – DASS + DSD, COMP/37245 – Scheele + DSD, COMP/37244 – SAK+ DSD, COMP/37243 – Fischer + DSD, COMP/37242 – Trienekens + DSD, COMP/37267 – Interseroh + DSD); UL L 319, str. 1, v nadaljevanju: izpodbijana odločba ali odločba).

23 Presoja Komisije v izpodbijani odločbi se začne z zahtevo DSD po negativnem izvidu ali glede na okoliščine primera odločbo o izjemi za pogodbo o opravljanju storitev.

A – *Pogodbeno razmerje med DSD in podjetji za zbiranje*

24 DSD ne zbira embalaže sam, temveč pozove podjetja za zbiranje, s katerimi sklene pogodbo o opravljanju storitev. S členom 1 te tipske pogodbe DSD posamičnemu podjetju zaupa izključno nalogo zbiranja in razvrščanja embalaže na določenem območju, v skladu s kolektivnim sistemom za obdobje petnajstih let (v nadaljevanju: klavzula o ekskluzivnosti v korist podjetja za zbiranje ali klavzula o ekskluzivnosti) .

25 Zbiranje se izvaja s kontejnerji v bližini domov zadevnih potrošnikov ali z odnašanjem oziroma praznjenjem plastičnih vrečk ali posod, ki jih podjetja za zbiranje dostavijo potrošnikom. Ta podjetja so lastniki kontejnerjev in embalaže, ki je bila v njih odložena oziroma ki so jo pobrala. Za razvrščanje zbranih materialov so odgovorna

podjetja za zbiranje in se ponavadi izvaja v specializiranem centru za razvrščanje. Vsakemu od teh podjetij izplača DSD nadomestilo glede na težo materialov, stroške obdelave razvrščenih odpadkov in uspešnost zbiranja (točke 32, 45 in 51 izpodbijane odločbe).

26 Izpodbijana odločba posredno ugotavlja, da podjetja za zbiranje pobirajo tudi tiskovine (časopise in revije) ter papirnato in kartonsko embalažo. Glede na to da te tiskovine, ki predstavljajo 75 % tovrstnega materiala, niso del nalog, za katere je zadolžen DSD, ta ne izplačuje nadomestil za njihovo zbiranje (točka 32 izpodbijane odločbe).

B – *Presoja po členu 81(1) ES*

27 V okviru te presoje se izpodbijana odločba osredotoča na dva vidika pogodbe za opravljanje storitev.

1. *Klavzula o ekskluzivnosti v korist podjetja za zbiranje*

28 Prvič, izpodbijana odločba ugotavlja, da klavzula o ekskluzivnosti podjetij za zbiranje, ki je v vseh tipskih pogodbah o opravljanju storitev med DSD in njegovimi sopogodbeniki, preprečuje, da bi druga podjetja za zbiranje svoje storitve ponudila DSD (točke od 122 do 124 izpodbijane odločbe).

29 Zaradi analize te klavzule z vidika člena 81(1) ES je Komisija najprej preučila stanje povpraševanja na nemškem trgu zbiranja embalaže pri potrošnikih in njenega razvrščanja (v nadaljevanju: trg zbiranja pri potrošnikih). V zvezi s tem je v izpodbijani odločbi navedeno, da se DSD ukvarja s približno 70 % embalaže, ki se lahko zbira, v Nemčiji in z 80 % povpraševanja na trgu zbiranja pri potrošnikih. DSD ima torej odločilen vpliv tako na nacionalni ravni, saj gre za edini kolektivni sistem, kot tudi na ravni 500 področij, pokritih s pogodbami o opravljanju storitev (točki 126 in 127 izpodbijane odločbe).

30 V zvezi s stranjo ponudbe izpodbijana odločba dalje izpostavlja, da veliko število podjetij ponuja storitev zbiranja. Odločba tudi ugotavlja, da je „trenutno dokaj neverjetno, zaradi prostorskih in logističnih razlogov, da bi se poleg sistema DSD lahko ustanovil kak drug sistem zbiranja pri zasebnih potrošnikih“. Ravno nasprotno, v odločbi je ugotovljeno, da „je mnogo bolj realno predvidevati, da bi drug potencialno konkurenčni kolektivni sistem in/ali individualni sistem sodeloval s podjetji, ki trenutno že zagotavljajo storitve zbiranja v okviru pogodb o opravljanju storitev z DSD, ker ima infrastruktura zbiranja v bližini gospodinjstev značilnosti ozkega grla“. Zato je po mnenju Komisije samo na določenih mestih podobnih gospodinjstvom, kot so bolnišnice ali gostišča, pod pogojem upoštevanja določenih pogojev glede logistike in embalaže, mogoče, da bi podjetja za zbiranje, ki niso sopogodbeniki DSD, lahko predvidela namestitev kontejnerjev za zbiranje poleg tistih, ki se uporabljajo v okviru sistema DSD. Vendar odločba upošteva, da imajo takšne možnosti relativno majhen ekonomski pomen in da je zato manj verjetno, da bi v obdobju trajanja pogodbe izključena podjetja za zbiranje imela omembe vredne možnosti ponujanja storitev na vsakem področju, ki ga pokriva pogodba o opravljanju storitev DSD (točki 127 in 128 izpodbijane odločbe).

31 Dalje odločba ugotavlja, da ima obdobje trajanja klavzule o ekskluzivnosti odločilno vlogo pri presoji učinkov na konkurenco, ker daljše kot je trajanje, bolj ima ta klavzula

učinek dolgoročne izključitve podjetij za zbiranje, ki niso sopogodbeniki DSD, iz možnosti ponuditi storitve za zadovoljevanje povpraševanja v največjem nemškem kolektivnem sistemu (točki 129 in 130 izpodbijane odločbe).

32 Komisija je zaključila to analizo z ugotovitvijo, da je dostop teh podjetij za zbiranje do trga zbiranja pri potrošnikih občutno oviran, kar pomembno prispeva k zapiranju trgov v znatnem delu skupnega trga. Zato je klavzula o ekskluzivnosti podjetij za zbiranje omejitev konkurence v smislu člena 81(1) ES (točka 132 izpodbijane odločbe). Ob vprašanju o tem med obravnavo DSD ni izpodbijal te analize.

2. *Dostop do infrastrukture podjetij za zbiranje*

33 Drugič, izpodbijana odločba obravnava, na kakšen način lahko konkurenti DSD dostopajo do sredstev zbiralnih podjetij. V tem pogledu Komisija navaja, da bi z njenega vidika lahko obstajala omejitev konkurence v smislu 81(1), „če je pogodba o opravljanju storitev sestavljena tako, da bi omejila dostop konkurentov DSD do infrastrukture za zbiranje“ (točki 133 izpodbijane odločbe).

34 V podporo tej trditvi odločba po eni strani navaja dejstvo, da imajo sredstva podjetij za zbiranje „poseben konkurenčni pomen zaradi ozkih grl pri infrastrukturi za zbiranje v bližini gospodinjstev“. Tako je v odločbi poudarjeno, da se tak način zbiranja ponavadi izvaja neposredno pri vseh potrošnikih na določenem področju (v nadaljevanju: sistemi zbiranja), z izjemo prostovoljnega zbiranja (v nadaljevanju:

odlagališča), ki pa ni zelo razširjeno. Odločba navaja dalje, da zaradi logističnih razlogov zbiranja odpadkov gospodinjstev ponavadi ni mogoče izvajati stroškovno optimalno, razen v primerih, kadar ga izvaja omejeno število podjetij za zbiranje. Poleg tega odločba poudarja, da se zaradi prostorskih omejitev in navad potrošnikov lahko na zbirnih mestih uporabi samo en kontejner za določen material (na primer papir, steklo ali lahke embalaže). Te okoliščine so bistveni razlog za to, da ponavadi samo eno podjetje za zbiranje zbira tako gospodinjske odpadke kot tudi reciklažne materiale (točka 133 izpodbijane odločbe v povezavi točkama 92 in 93 iste odločbe). Po drugi strani odločba opozarja, da so bila ob objavi sporočila v Uradnem listu izražena mnenja o možnih konkurenčnih kršitvah. Komisija se v zvezi s tem sklicuje na dejstvo, da je ob objavi več zainteresiranih tretjih strank izjavilo, da DSD, v nasprotju s prvotnimi zavezami (glej točko 17), tretjim ne dovoljuje prostega dostopa do sredstev za zbiranje njegovih sopogodbenikov, s tem ko ga pogojuje s svojim dovoljenjem za souporabo teh sredstev (točka 133 izpodbijane odločbe v povezavi s točkama 76 in 77 te odločbe).

35 V tem kontekstu izpodbijana odločba opozarja, da je DSD v začetku trdil, da tretje stranke ne bi smele souporabljati sredstev njegovih sopogodbenikov, razen z njegovim dovoljenjem. Vendar odločba izpostavlja, da je DSD po dopisu Komisije z dne 21. avgusta 1997, ki je omenjal možnost, da bi takšno ravnanje DSD lahko bilo v nasprotju s členom 82 ES, prenehal pogojevati dostop tretjih do zbirnih sredstev njegovih sopogodbenikov s svojim dovoljenjem (glej točki 20 in 21). Odločba tudi navaja, da „bi lahko bilo enako problematično ravnanje DSD, če bi tretje stranke neposredno zavezovalo k plačilu nadomestila za uporabo in/ali bi imel besedo pri pogajanjih med podjetji za zbiranje in tretjimi strankami o primernem nadomestilu za souporabo kontejnerjev“. Kljub temu pa je v odločbi izpostavljeno, da se DSD v primeru souporabe sredstev njegovih sopogodbenikov lahko prosto pogaja o znižanju

plačanega nadomestila tem podjetjem in poskrbi za to, da mu niso obračunane storitve, opravljene za tretje stranke (točke od 136 do 138 izpodbijane odločbe).

36 Ob upoštevanju teh zavez in podrobnejših informacij Komisija meni, da pogodba o opravljanju storitev ne vsebuje nobene klavzule o ekskluzivnosti v korist DSD in da podjetja za zbiranje lahko ponudijo storitve konkurentom DSD. Odločba tudi poudarja, da „pogodba o opravljanju storitev zato nima učinka izključitve konkurentov DSD iz dostopa do infrastrukture zbiranja, tako da ne gre za omejitev konkurence v smislu člena 81(1) [ES]“ (točki 134 in 139 izpodbijane odločbe).

C – *Presoja po členu 81(3)*

37 Izpodbijana odločba zaradi izvzetja iz prepovedi iz člena 81(1) preizkuša klavzulo o ekskluzivnosti podjetij za zbiranje v zvezi s pogoji iz člena 81(3) ES, z namenom ugotovitve, da se določila člena 81(1) ES ne uporabijo za pogodbo o opravljanju storitev.

38 V okviru tega je v izpodbijani odločbi navedeno, da ta klavzula prispeva k izboljšanju proizvodnje in spodbujanju tehnološkega ali gospodarskega napredka, ker omogoča doseganje okoljskih ciljev (točke od 142 do 146 izpodbijane odločbe), pri čemer zagotavlja potrošnikom pravičen delež doseženih koristi (točke od 147 do 149 izpodbijane odločbe).

39 Podobno izpodbijana odločba poudarja, kar zadeva nujnost ekskluzivnosti v pogodbi o opravljanju storitev, da so za vzpostavitev sistema DSD potrebne znatne investicije podjetij za zbiranje, ki morajo, z vidika amortizacije in donosnosti teh investicij, imeti možnost od DSD pridobiti določena zagotovila glede trajanja pogodbe. Vendar Komisija po preizkusu vseeno meni, da je treba prvotno predvideno trajanje ekskluzivnosti skrajšati na 31. december 2003 (točke od 150 do 157 izpodbijane odločbe).

40 Nazadnje je v izpodbijani odločbi obravnavano vprašanje, ali bi lahko klavzula o ekskluzivnosti izključila konkurenco na trgu zbiranja pri potrošnikov. V zvezi s tem Komisija začne z navedkom, da bodo podjetja za zbiranje, ki niso del sistema DSD, vedno našla ponudbe pri individualnih sistemih. Te so na vsak način možne za določene kombinacije embalaž in zbirnih mest na obrobnem trgu zbiranja pri potrošnikih (točka 159 izpodbijane odločbe).

41 Komisija dalje navaja, da je za trg zbiranja pri potrošnikih značilno, da je ekonomsko bolj donosno dodeliti celo pogodbeno področje enemu samemu podjetju za zbiranje in da je mnogih primerih ponavadi manj donosno imeti več zbiralnih sredstev za gospodinjstva zaradi ozemeljske razdelitve, narave infrastrukture za zbiranje in ustaljenih potrošniških navad pri zbiranju. Za Komisijo torej predstavljajo zbirne posode za embalažo v bližini gospodinjstev ozko grlo. Zato ocenjuje, da je realistično, da bodo kolektivni sistemi, ki so konkurenčni DSD, in delno tudi individualni sistemi, pogosto sodelovali s podjetji za zbiranje, ki delajo za DSD. Takšna analiza omogoča Komisiji opozoriti na nujnost souporabe sredstev za zbiranje sopogodbenikov DSD, glede na to, da je „prost in neoviran dostop do infrastruktur za zbiranje, ki so jih vzpostavila podjetja, ki so podpisala pogodbe o opravljanju storitev z DSD, odločilen dejavnik tako pri povečanju konkurence na strani povpraševanja po storitvah zbiranja in razvrščanja [pri potrošnikih] kot pri povečanju konkurence na vertikalnem trgu, ki je višje v proizvodni verigi, to je trg organizacije prevzema in obdelave

[embalaže od potrošnikov]“ (točka 162 izpodbijane odločbe). Odločba opozarja, da pogodba o opravljanju storitev ne veže podjetij za zbiranje ekskluzivno na DSD in da je DSD sprejel več zavez, med temi tudi zavezo, da se odreče temu, da bi od podjetij za zbiranje zahteval, da uporabljajo zbiralna sredstva samo za opravljanje pogodbe o storitvah, in zavezo, da ne bo vlagal opustitvenih tožb proti tretjim v primeru souporabe teh zbiralnih sredstev (točke od 158 do 163 izpodbijane odločbe).

D – *Obveznosti, ki jih je Komisija naložila v okviru odločbe o izjemi*

42 Z namenom zagotovitve, da se bodo pričakovani učinki na konkurenco dejansko pokazali in da bodo pogoji za odobritev izjeme iz člena 81(3) ES izpolnjeni, Komisija ocenjuje kot potrebno, dodati obveznosti k svoji odločbi o izjemi za pogodbe o opravljanju storitev, v skladu s členom 8 Uredbe št. 17 (točka 164 izpodbijane odločbe).

43 Prva obveznost v členu 3(a) izpodbijane odločbe veže DSD in določa, da „DSD ne preprečuje podjetjem za zbiranje skleniti in izpolnjevati s konkurenti pogodb, ki bi tem dovoljevale uporabo njihovih smetnjakov in drugih sredstev za zbiranje in razvrščanje uporabljene prodajne embalaže“.

44 Druga obveznost je določena v členu 3(b) odločbe, v skladu s katero „DSD od podjetij za zbiranje, ki s konkurenti DSD sklenejo pogodbo o souporabi smetnjakov in drugih sredstev za zbiranje in razvrščanje uporabljene prodajne embalaže, ne more zahtevati informacij o količinah embalaže, ki ni bila zbrana v okviru sistema DSD.“

45 Izpodbijana odločba za razlago, zakaj je določitev takšnih obveznosti potrebna, navkljub zavezi DSD, da dovoli svojim konkurentom uporabo sredstev za zbiranje, navaja izredno pomembnost neoviranega dostopa do teh infrastruktur za konkurenco in pogojevanje DSD v zvezi z eno od zavez, omenjenih v točki 71 (točka 164 izpodbijane odločbe).

E – *Ugotovitve*

46 Ob upoštevanju zavez DSD in obveznosti, vsebovanih v odločbi, izpodbijana odločba ugotavlja, da je v praksi prost in neoviran dostop do infrastruktur zbiranja mogoč. Glede na odločbo imajo tako kolektivni sistemi, ki so konkurenčni DSD, kot tudi individualni sistemi zbiranja realne možnosti dostopa na trg zbiranja pri potrošnikih. Te možnosti tudi omogočajo ugotovitev potrebnih pogojev za povečanje konkurence trgu, ki je višje v proizvodni verigi, to je na trgu organizacije prevzema embalaže od potrošnikov in njene obdelave (točke od 176 do 178 izpodbijane odločbe).

47 Izpodbijana odločba posledično navaja, da klavzula o ekskluzivnosti podjetij za zbiranje v pogodbi o opravljanju storitev, izpolnjuje pogoje za uporabo člena 81(3) ES (točka 179 izpodbijane odločbe). V členu 2 izpodbijane odločbe Komisija tako navaja: [V] skladu s členom 81(3) [ES] […] se določbe člena 81(1) [ES] […] ne uporabljajo za posamične pogodbe o opravljanju storitev, ki imajo klavzulo o ekskluzivnosti, če ta velja do 31. decembra 2003, in „[T]a izjema velja od 1. januarja 1996 do 31. decembra 2003“.

48 Ta izjema je pogojena z dvema zgoraj omenjenima obveznostima (glej točki 43 in 44), navedenima v členu 3 odločbe, z namenom, prvič, zagotoviti dostop do infrastruktur

za zbiranje podpisnikov pogodb o opravljanju storitev in preprečiti vsakršno izključitev konkurence na zadevnih trgih, in drugič, omogočiti konkurentom DSD prosto uporabo zbranih količin embalaže za svoj račun v okviru takšne souporabe zbiralnih sredstev. Te obveznosti so nujne za preprečitev izključitve konkurence na zadevnih trgih in predstavljajo konkretizacijo zavez DSD s tem, ko zagotavljajo njihovo pravno varnost (točka 182 izpodbijane odločbe).

49 Nazadnje, v izpodbijani odločbi je navedeno, da če bi pristojno nemško sodišče zadnje stopnje s sodbo presodilo, v nasprotju s stališčem Komisije, da uporaba zbiralnih sredstev zbiralnih podjetij, ki so podpisala pogodbo o opravljanju storitev, s strani tretjih ni skladna z uredbo o embalažah, bo to pomenilo občutno spremembo dejstev, na katerih temelji ta odločba, in bo Komisija morala ponovno preučiti pogoje za uporabo člena 81(3) ES v zvezi s pogodbo o opravljanju storitev, in po potrebi preklicati izjemo (točka 183 izpodbijane odločbe).

F – *Izrek*

50 Člen 1 predstavlja stališče Komisije o statutu DSD in garancijskih pogodbah, o katerih jo je obvestil hkrati kot o pogodbi za opravljanje storitev:

„Komisija ugotavlja, opirajoč se na trenutno poznavanje zadeve/spisa in upoštevajoč zaveze DSD, da ni nobenega razloga po členih 81(1) ES in 53(1) Sporazuma EGP, da bi se nasprotovalo statutu in garancijskim pogodbam.“

51 Člen 2 izpodbijane odločbe vsebuje izjemo za pogodbo o opravljanju storitev:

„V skladu s členom 81(3) ES in členom 53(3) Sporazuma EGP se določila člena 81(1) ES in 53(1) Sporazuma EGP ne uporabljajo za posamične pogodbe o opravljanju storitev, ki vsebujejo klavzulo o ekskluzivnosti, če ne trajajo dlje kot do konca leta 2003.

Izjema velja od 1. januarja 1996 do 31. decembra 2003.“

52 Komisija je v členu 3 odločbe povezala zgoraj omenjeno izjemo z dvema obveznostima:

„Z izjemo v členu 2 je povezano izpolnjevanje naslednjih obveznosti:

a) DSD ne preprečuje podjetjem za zbiranje, da s konkurenti DSD sklepajo in izpolnjujejo pogodbe, ki tem dovoljuje dostop do njihovih smetnjakov in drugih sredstev za zbiranje in razvrščanje uporabljenih prodajnih embalaž.

b) DSD ne sme zahtevati od zbiralnih podjetij, ki so sklenila pogodbe o souporabi smetnjakov in drugih sredstev za zbiranje in razvrščanje uporabljenih prodajnih embalaž, da mu dostavijo informacije o količinah embalaže, ki niso bile zbrane v okviru sistema DSD.“

Postopek in predlogi strank

53 Tožeča stranka je na podlagi četrtega pododstavka člena 230 ES v tajništvu Sodišča prve stopnje 27. novembra 2001 vložila tožbo zaradi razglasitve ničnosti izpodbijane odločbe.

54 Landbell AG für Rückhol-Systeme (v nadaljevanju: Landbell), ki je konkurenčni kolektivni sistem DSD, je pri sodnem tajništvu Sodišča prve stopnje 26. februarja 2002 vložil predlog za intervencijo na strani Komisije. Ta predlog za intervencijo je bil vročen strankam, ki so predložile svoja stališča v predpisanem roku.

55 Sodišče prve stopnje (peti senat) je s sklepom z dne 17. junija 2002 Landbell dovolilo intervencijo, tako da je ta 9. oktobra 2002 lahko predložil svoja stališča.

56 Sodišče prve stopnje (prvi senat) se je na podlagi poročila sodnika poročevalca odločilo, da se začne ustni postopek, in v okviru ukrepov procesnega vodstva na stranke naslovilo vrsto vprašanj, na katera naj bi odgovorile med obravnavo.

57 Stranke so svoje ustne navedbe in odgovore na vprašanja Sodišča prve stopnje podale na obravnavi 11. in 12. julija 2006.

58 Tožeča stranka Sodišču prve stopnje predlaga, naj:

— člen 3(a) in (b) izpodbijane odločbe razglasi za ničnega;

— podredno, izpodbijano odločbo v celoti razglasi za nično;

— razveljavi zavezo DSD, ki je povzeta v točki 72 izpodbijane odločbe;

— Komisiji naloži plačilo stroškov.

59 Komisija Sodišču prve stopnje predlaga, naj :

— tožbo zavrne;

— tožeči stranki naloži plačilo stroškov.

60 Landbell Sodišču prve stopnje predlaga, naj:

— tožbo zavrne;

— tožeči stranki naloži plačilo stroškov.

Pravno stanje

61 Tožeča stranka v utemeljitev tožbi navaja štiri razloge. V okviru prvega tožbenega razloga navaja, da obveznost iz člena 3(a) izpodbijane odločbe krši člen 81(3) ES in načelo sorazmernosti. Drugi tožbeni razlog se opira na dejstvo, da ta obveznost krši člen 86(2) ES. Tretji tožbeni razlog se nanaša na člen 3(b) izpodbijane odločbe, ki krši člen 81(3) ES in člen 86(2) ES. Četrti tožbeni razlog je vezan na zahtevo za razveljavitev zaveze tožeče stranke, ki je omenjena v točki 72 izpodbijane odločbe, ker krši temeljno pravico dostopa do pravnega varstva.

A – *Prvi tožbeni razlog: obveznost v členu 3(a) izpodbijane odločbe krši člen 81(1) ES in načelo sorazmernosti*

62 Tožeča stranka ocenjuje, da je obveznost v členu 3(a) izpodbijane odločbe (v nadaljevanju: prva obveznost), v skladu s katero „DSD ne preprečuje podjetjem za zbiranje, da s konkurenti DSD sklepajo in izpolnjujejo pogodbe, ki tem dovoljuje dostop do njihovih smetnjakov in drugih sredstev za zbiranje in razvrščanje uporabljenih prodajnih embalaž“, v nasprotju s členom 81(3) ES in načelom sorazmernosti. Tožbeni razlog je v bistvu razdeljen na tri dele.

63 Prvič, tožeča stranka poudarja, da prva obveznost ni objektivno potrebna z vidika člena 81(3) ES, glede na to, da souporaba sredstev za zbiranje in razvrščanje (v nadaljevanju: sredstva za zbiranje) ni nujna za dejavnost konkurentov DSD. Tožeča stranka poudarja, da vsaj tozadevna obrazložitev v izpodbijane odločbe ni zadostna.

64 Drugič, tožeča stranka zatrjuje, kot odgovor na argumentacijo obrambe, da je možnost kršitve člena 81(1) ES ali člena 82 ES, ki jo zatrjuje Komisija, špekulativna in ne more utemeljiti prve obveznosti, katere cilj – na noben način – ne more biti nič drugega kot preprečitev izključitve konkurence na trgu, na katerem je že bila ugotovljena omejitev konkurence.

65 Tretjič, tožeča stranka poudarja, da je prva obveznost nesorazmerna, pri čemer zatrjuje, prvič, da bi bila souporaba sredstev za zbiranje, naložena v tej obveznosti, v nasprotju z uredbo o embalažah, drugič, da prva obveznost izkrivlja konkurenco v njeno škodo, tretjič, da omenjena obveznost resno krši posebni cilj znamke „Der Grüne Punkt“, in četrtič, da krši njeno temeljno pravico dostopa do pravnega varstva.

66 Pred predstavitvijo teh argumentov tožeča stranka uvodoma izpostavlja razloge, zaradi katerih bi bilo potrebno njeno soglasje pri souporabi sredstev za zbiranje.

67 Pred presojo zgoraj omenjenih treh delov prvega tožbenega razloga je treba preučiti te razloge.

1. *Potrebnost soglasja DSD pri souporabi infrastrukture za zbiranje*

a) Trditve strank

68 Tožeča stranka trdi, da čeprav ni pravni lastnik sredstev za zbiranje omenjenih v prvi obveznosti, se te vseeno morajo upoštevati kot sredstva, ki pripadajo DSD, glede na

to, da jih ta financira, da so sestavni del sistema DSD in da nosijo znamko Der Grüne Punkt. Posledično bi bilo treba za vsako souporabo sredstev podjetij za zbiranje, ki so z DSD sklenila pogodbo o opravljanju storitev, pridobiti soglasje tožeče stranke.

69 Tožeča stranka se glede potrebnosti njenega soglasja najprej sklicuje na dejstvo, da financira uporabo sredstev za zbiranje v sistemu DSD. Pri tem se tožeča stranka opira zlasti na člen 7(1) pogodbe o opravljanju storitev, v skladu s katerim je plačilo DSD podjetjem za zbiranje protidajatev za vse opravljene storitve teh podjetij, zlasti uporabo smetnjakov za zbiranje, prevoz in razvrščanje embalaže ter dajanje odpadkov na razpolago. Tožeča stranka se sklicuje tudi na sodbo Landgericht Köln z dne 18. marca 1997 in navaja, da ima v primeru souporabe sredstev konkurent DSD korist ter da je takšna uporaba mogoča samo po „pridobitvi soglasja [DSD] (proti plačilu)“. Tožeča stranka navaja tudi načelo vestnosti in poštenja iz člena 242 Bürgerliches Gesetzbuch (nemškega državljanskega zakonika, v nadaljevanju: BGB), ki pogodbenikom nalaga obveznost posebne skrbnosti v trajnih pogodbenih razmerjih in tesnejšem gospodarskem sodelovanju.

70 Prav tako bi bilo treba pridobiti soglasje tožeče stranke v primeru souporabe sredstev za zbiranje zato, da bi lahko izpolnila obveznosti po uredbi o embalaži, in sicer tako obveznosti zagotovitve polne ozemeljske pokritosti kot tudi spoštovanja stopenj predelave in dokazovanja količinskih tokov za vsako zvezno deželo (drugi stavek člena 10 pogodbe o opravljanju storitev; točki 1.1 in 1.5.1 četrte pogodbe o spremembi pogodbe o opravljanju storitev in sodba Verwaltungsgericht Gießen (upravnega sodišča v Gießnu, Nemčija), z dne 31. januarja 2001). To soglasje bi bilo potrebno tudi za to, da se zagotovi, da embalažo, ki je del sistema DSD in nosi logotip Der Grüne Punkt, potrošniki prinesejo k ustreznemu sistemu, to je k sredstvom za zbiranje, ki imajo ta logotip.

71 Komisija in Landbell poudarjata, da financiranje sredstev za zbiranje logično sledi iz same pogodbe o opravljanju storitev, ki določa zahtevane storitve in plačilo kot protidajatev. Dalje, tožeča stranka naj se ne bi sklicevala na člen 242 BGB med upravnim postopkom in njeno sedanje stališče ni v skladu s stališčem, ki ga je zastopala v tem postopku. Poleg tega so obveznosti iz uredbe naložene tako DSD kakor tudi na vsem preostalim upravljalcem v istem položaju, zaradi česar naj uporaba logotipa Der Grüne Punkt na sredstvih za zbiranje za potrošnika, ki ta sredstva v bistvu povezuje z vrsto materiala za predelavo, ne bi bila pomembna. Landbell tudi navaja, da so vse lokalne skupnosti v deželi Hessen soglašale s tem, da njihov kolektivni sistem uporablja ista sredstva za zbiranje kot sistem DSD.

b) Presoja Sodišča prve stopnje

72 Iz izpodbijane odločbe izhaja, da se je DSD med upravnim postopkom Komisiji zavezal, da podjetij za zbiranje ne obvezoval, naj delajo izključno za sistem DSD, in da od podjetij za zbiranje ne bo zahteval, naj uporabljajo svoja sredstva za zbiranje samo za namene izpolnjevanja pogodbe o opravljanju storitev (glej točko 17). DSD se je Komisiji prav tako zavezal, da ne bo s svojim soglasjem pogojeval, da bi sredstva za zbiranje sopogodbenikov uporabljali tretji (glej točko 21).

73 Te zaveze se nanašajo po eni strani na podjetja za zbiranje, ki so sopogodbeniki DSD, in po drugi strani na podjetja, ki želijo imeti dostop do sredstev za zbiranje sopogodbenikov DSD. Zaveze odpravljajo pomisleke Komisije v okviru upravnega postopka, tako kar zadeva morebitno uporabo člena 81(1) ES za pogodbe o opravljanju storitev, če bi vsebovale klavzulo o ekskluzivnosti v korist DSD v zvezi z dostopom tretjih do

sredstev za zbiranje (glej točko 35), kakor tudi morebitno uporabo člena 82 ES, če bi se izkazalo, da je namera DSD glede pogojevanja souporabe zbiralnih sredstev s svojim soglasjem predmet člena 82 ES (glej točko 20).

74 DSD je predlagal zgoraj omenjene zaveze, da bi odpravil te pomisleke. Zaveza, ki je povzeta v točki 72 izpodbijane odločbe, je v zvezi s tem še posebej ilustrativna, saj je bila predlagana z namenom, da odpravi pomisleke Komisije o prvotni zahtevi DSD, da morajo tretji pridobiti njegovo soglasje za souporabo sredstev za zbiranje njegovih sopogodbenikov (točke 57, 58, 136 in 137 izpodbijane odločbe). S to zavezo je torej DSD Komisiji želel dati zagotovilo, da se odreka vlaganju opustitvenih tožb, kot je tista, na podlagi katere je bila izdana sodba Landgericht Köln z dne 18. marca 1997, ki jo je DSD na podlagi nemškega zakona o nelojalni konkurenci vložil proti konkurenčnemu podjetju, ki je želelo uporabljati nekatera sredstva sistema DSD neodplačno.

75 Pri tem je treba ugotoviti, da je Komisija zaveze, ki jih je predlagal DSD, upoštevala pri presoji pogodbe o opravljanju storitev, ki jo je DSD priglasil. To velja tako za obravnavo možne omejitve konkurence na podlagi člena 81(1) ES v zvezi s dostopom do zbiralnih sredstev (glej točke 33 do 36 in 133 do 140 izpodbijane odločbe) kakor tudi za analizo v okviru člena 81(3) ES glede možnosti ohranitve konkurence (glej točke 41 in 158 do 163 izpodbijane odločbe). V izpodbijani odločbi se Komisija na primer izrecno sklicuje na zaveze, ko ugotavlja, da pogodba o opravljanju storitev ne veže podjetij za zbiranje ekskluzivno na DSD in da lahko zato podjetja za zbiranje prosto in brez ovir ponujajo svoje storitve konkurentom DSD (glej točko 46 in točko 176 izpodbijane odločbe).

76 Ko se je upravni postopek zaključil, tožeča stranka kljub temu pred Sodiščem prve stopnje trdi, da bi bilo za vsako souporabo zbiralnih sredstev potrebno njeno soglasje.

77 Prvič, tožeča stranka očita, da ta potreba izhaja iz dejstva, da je bila udeležena pri financiranju sredstev za zbiranje, ki jih uporablja sistem DSD, saj izvaja plačila iz naslova pogodbe o opravljanju storitev. Na tej točki je treba opomniti, da je sistem DSD v celotni Nemčiji prvi odobreni kolektivni sistem in da ima tam občuten vpliv, saj predstavlja približno 70 % embalaže, ki se lahko zbira, v Nemčiji in najmanj 80 % povpraševanja na trgu zbiranja pri potrošnikih. Iz tega samo po sebi izhaja, da je DSD prvi in glavni, če ne edini vir prihodkov podjetij za zbiranje, kar zadeva zbiranje in razvrščanje embalaže.

78 Vendar pa tožeča stranka ne prereka, da so naložbe, potrebne za zbiranje in razvrščanje embalaže, skrb podjetij za zbiranje, in ne DSD (glej točko 151 izpodbijane odločbe). Prav tako ne prereka, da so bile za sredstva za razvrščanje, ki do tedaj še niso obstajala, potrebne znatne investicije podjetij za zbiranje (glej točko 53 izpodbijane odločbe). Zato da bi ta podjetja lahko amortizirala naložbe, ki so bile ocenjene na približno 10 milijard nemških mark (DEM) v obdobju trajanja pogodbe o opravljanju storitev, je Komisija sprejela, da klavzula DSD o ekskluzivnosti v korist podjetij za zbiranje velja dalj časa (glej točko 39). Cilj te je torej zagotoviti donosnost naložb podjetij za zbiranje, ne pa to, da se DSD dovoli nadzor nad uporabo teh naložb.

79 Dalje, na podlagi pogodbe o opravljanju storitev je mogoče ugotoviti, da DSD ne nosi tveganj v zvezi z vzpostavitvijo sistema DSD na drug način kot z zgoraj omenjeno

klavzulo o ekskluzivnosti. DSD zato ne odgovarja za tveganja pri izvajanju sistema, s katerimi se srečajo podjetja za zbiranje (člen 5(1) pogodbe o opravljanju storitev). Tako tudi v primeru prenehanja pogodbe o opravljanju storitev DSD ne prevzame naložb podjetij za zbiranje niti iz tega naslova ne plača odškodnine (člen 9(2) in (3) pogodbe o opravljanju storitev). Poleg tega je v členu 7(1) pogodbe o opravljanju storitev določeno, da je plačilo DSD njegovim sopogodbenikom sorazmerno teži zbrane embalaže, kar pomeni, da DSD podjetju za zbiranje v primeru, da zanj ne zbira več embalaže, ni treba plačati izvedene naložbe.

80 Poleg tega DSD ne upošteva dejstva, da mu Komisija v izpodbijani odločbi v primeru souporabe priznava pravico poskrbeti, da mu ne bi bile obračunane storitve, ki so jih podjetja za zbiranje opravila za tretje, in posledično pravico, da svojim sopogodbenikom zniža plačila (glej točko 35). Ti določili DSD zagotavljata, da za souporabo ne bo plačeval v okviru izvajanja plačil podjetjem za zbiranje. Zato ne bi šlo za „brezplačno uporabo“ sredstev za zbiranje, kot je to bilo v primeru sodbe Landgericht Köln, ko nemška uredba o embalažah še ni bila revidirana in DSD ni mogel znižati svojih plačil podjetjem za zbiranje sorazmerno s souporabo zbiralnih sredstev.

81 Nazadnje, kar zadeva trditev, ki se opira na člen 242 BGB, ki naj bi po trditvah tožeče stranke pogodbenikom nalagal obveznost posebne skrbnosti – čeprav je težko razumeti, kako bi ta lahko izkazala potrebo pridobiti soglasje DSD za souporabo –, Sodišče prve stopnje lahko ugotovi samo, da ta trditev, ki se opira na nemško pravo, ni bila navedena med upravnim postopkom in da Komisiji ni mogoče očitati, da je ni upoštevala pri sprejemanju izpodbijane odločbe.

82 Zato dejstvo, da je bil DSD prvi kolektivni sistem, v katerega so se vključila podjetja za zbiranje, in da je glavni, če ne edini vir prihodkov teh podjetij, ne more zadostovati, da bi dalo DSD pravico do soglasja pri souporabi.

83 Drugič, tožeča stranka trdi, da je njeno soglasje pri souporabi zbiralnih sredstev potrebno zato, da lahko izpolni obveznosti iz uredbe o embalažah in zagotovi, da potrošniki embalažo, ki je del sistema DSD, učinkovito vrnejo sistemu.

84 V zvezi s tem je treba omeniti, da obveznosti iz uredbe o embalažah veljajo tako za DSD kot tudi za vsak drug kolektivni sistem. Poleg tega določila pogodbe o opravljanju storitev, ki jih omenja DSD, temu ne dajejo pravice, da s svojim soglasjem pogojuje souporabo infrastrukture sopogodbenikov za zbiranje. Tako drugi stavek člena 10 pogodbe o opravljanju storitev ne zadeva primera souporabe infrastrukture za zbiranje, temveč spremembo organizacije sistema DSD pri čemer to določilo zgolj določa, da morajo s spremembo organizacije sistema soglašati pogodbene stranke in lokalna skupnost. Kot bo razloženo spodaj, souporaba ne preprečuje, da bi sistem DSD, izpolnil obveznosti iz uredbe (glej točke od 161 do 170). Podobno tudi točki 1.1 in 1.5.1 iz četrtega aneksa k pogodbi ne zadevata embalaže, ki je tukaj edina upoštevna, marveč „dodatne materiale, ki niso embalaže“. Poleg tega Verwaltungsgericht Gießen v sodbi z dne 31. januarja 2001 ni obravnavalo potrebnosti soglasja DSD pri souporabi infrastrukture za zbiranje, ampak je le ugotovilo, da se mora Lahn-Dill-Kreis (okrožje Lahn-Dill) s tožečo stranko dogovoriti o zbiranju in predelavi, ki sta ju vzpostavila in ki nista bila v skladu s členom 6(3) uredbe o embalažah.

85 Dalje, v zvezi z domnevno potrebo o ohranitvi vloge znamke Der Grüne Punkt pri zbiranju embalaže je treba navesti, da iz spisa izhaja, da številna sredstva za zbiranje ne nosijo tega logotipa (glej točko 189). Poleg tega potrošniki ne povezujejo te znamke z odpadki, ampak z vrsto embalaže (prodajna embalaža) in še posebej z vrsto materiala (lahki materiali, papir/karton, steklo itd.), ki ga je treba odložiti v različna sredstva za zbiranje. Primer skupnega zbiranja tiskovin (časopisov in revij) in embalaž iz papirja in kartona, predstavljen v izpodbijani odločbi, prikazuje možnost souporabe infrastrukture za zbiranje brez potrebe po upoštevanju morebitne pritrditve logotipa Der Grüne Punkt na to infrastrukturo (glej točko 26).

86 Zaradi tega dejstvo, da je DSD kot prvi kolektivni sistem integriral zbiralna sredstva v svoj sistem oziroma da je prvi sistem, ki uporablja znamko Der Grüne Punkt za razpoznavanje, ne more zadostovati za pridobitev pravice, da s svojim soglasjem pogojuje souporabo.

87 V vsakem primeru lahko Sodišče prve stopnje – tudi ob domnevi, da bi se tožeča stranka lahko sklicevala na pravico, da s soglasjem pogojuje souporabo zbiralnih sredstev svojih sopogodbenikov, kar sicer, kot izhaja iz zgornjih točk, nikakor ni dokazano –, zgolj ugotovi, da se je tožeča stranka med upravnim postopkom odrekla tej pravici. Tožeča stranka namreč, z izjemo posebnega argumenta o zavezi iz točke 72 odločbe – ta bo obravnavana v nadaljevanju (glej točko 218 in nadaljnje) –, ne prereka veljavnosti ali zakonitosti različnih zavez, ki so bile predstavljene v upravnem postopku kot odgovor na pomisleke Komisije.

88 Učinek teh zavez je bila razjasnitev vsebine pogodbe o opravljanju storitev, ki jo je DSD priglasil, z namenom pridobitve negativnega izvida ali izjeme s tem, ko bi se Komisiji pokazalo, kako namerava DSD ravnati v prihodnosti. Komisija je tako

upravičeno upoštevala te zaveze pri presoji tako, da je DSD izdala odločbo o izjemi, ki jo je zahteval. Iz tega sledi, da Komisiji ni bilo treba zavzeti stališča o (ne)obstoju pravice DSD do pogojevanja souporabe infrastrukture za zbiranje s svojim soglasjem, saj se je to podjetje v svojih zavezah odpovedalo nasprotovanju taki souporabi.

89 Zato je Komisija, na podlagi zavez, ki jih je DSD sprejel za to, da odpravi probleme, ki jih je ugotovila Komisija, pravilno sprejela izpodbijano odločbo, ne da bi upoštevala domnevno pravico DSD nasprotovati souporabi. Zato Sodišču prve stopnje ni treba preučiti zakonitosti te odločbe z vidika elementa, ki se mu je tožeča stranka odrekla.

2. *Prvi del: neobstoj potrebe po souporabi infrastrukture za zbiranje*

a) Trditve strank

90 Po analogiji doktrine o nujni infrastrukturi („essential facility“) (sodba Sodišča z dne 6. aprila 1995 v združenih zadevah RTE in ITP proti Komisiji „Magill“, C-241/91 P in C-242/91 P, Recueil, str. I-743, točki 53 in 54, in sodba z dne 26. novembra 1998 v zadevi Bronner, C-7/97, Recueil, str. I-7791, točka 41; sodba Sodišča prve stopnje z dne 15. septembra 1998 v združenih zadevah European Night Services in drugi proti Komisiji, T-374/94, T-375/94, T-384/94 in T-388/94, Recueil, str. II-3141), tožeča stranka poudarja, da naj bi bila souporaba za konkurente DSD v skladu s prvo obveznostjo nujna, kar pa naj v tem primeru ne bi veljalo.

91 Tožeča stranka v zvezi s kolektivnimi sistemi trdi, da lahko imajo dostop do približno 70 % trga in to brez potrebe po souporabi. Po zatrjevanju tožeče stranke je namreč približno 70 % obdelane embalaže v njenem sistemu (steklena embalaža, večina papirne in kartonske embalaže ter lahka embalaža na jugu Nemčije) zbrane s prostovoljnim zbiranjem, to pomeni s kontejnerji, postavljenimi na za to določenih mestih, ali na odlagališčih. Ti sistemi naj bi bili splošno razširjeni, in ne „redko“, kot je omenjeno v odločbi (glej točko 34). Zato bi zadoščalo, da konkurenčni kolektivni sistemi postavijo svoje kontejnerje, da se jim ne bi bilo treba zateči k souporabi. Tožeča stranka navaja tudi primer „modre vrečke“, ki jo je Landbell uporabljal aprila 1998 za zbiranje nekaterih vrst embalaže v Lahn-Dill-Kreis, za ponazoritev, da se lahko drug sistem zbiranja, ločen od sistema DSD, vzpostavi brez težav. Dalje bi naj izhajalo iz sklepa Verwaltungsgerichtshof Kassel (višjega upravnega sodišča v Kasslu) z dne 20. avgusta 1999, da se lahko konkurenčni kolektivni sistemi izvajajo „drug poleg drugega“, kar bi naj nakazovalo, da imajo konkurenti lahko svoje.

92 V zvezi z individualnimi sistemi tožeča stranka opozarja, da ti sistemi praviloma ne smejo zbirati embalaže z infrastrukturo za zbiranje v bližini domovanj potrošnikov, kot bi to sicer bilo mogoče po prvi obveznosti. Ta prepoved bi naj bila odločilna za spoštovanje stopenj predelave, ki so določene v uredbi. Tožeča stranka pripoznava, da individualni sistemi izjemoma smejo zbirati embalažo pri domovanjih potrošnikov ali v bližini teh v manj pomembnih primerih, namreč zadevajoč mala obrtna in industrijska podjetja ter podjetja, ki prodajajo na daljavo (glej stališča nemške vlade, str. 7). Vendar bi naj v teh obrobnih področjih individualni sistemi že koristili svojo infrastrukturo za zbiranje, zaradi česar naj souporaba ne bi bila potrebna.

93 Tretjič, tožeča stranka zatrjuje, da odločba krši člen 253 ES, s tem ko ne izkazuje, da je souporaba za dejavnost konkurentov DSD nujno potrebna. Kar zadeva infrastrukturo za zbiranje, bi odločba morala vsebovati študije o strukturi trga in o domnevnih

omejitvah konkurence, da bi se lahko ugotovila nujnost souporabe. V zvezi s tem tožeča stranka navaja, da se Komisija v točki 160 izpodbijane odločbe, ki se nanaša na ozemeljsko razdelitev, naravo infrastrukture za zbiranje in uveljavljene navade potrošnikov pri zbiranju (glej točko 41), ne opira na preverljive podatke. Podobno bi naj ne bilo dovolj na istem mestu omeniti, da podvojitev zbiralnih sredstev „v mnogih primerih ne bi bila donosna“. V zvezi s sredstvi za razvrščanje tožeča stranka navaja, da v odločbi ni nobene obrazložitve za potrebo po njihovi souporabi, razen splošnega navedka v točki 182 izpodbijane odločbe, da je takšna uporaba potrebna zato, da se prepreči izključitev konkurence.

94 Komisija meni, da je navedba doktrine o nujni infrastrukturi neprimerna, ker infrastruktura za zbiranje ni v lasti DSD in mora biti tretjim omogočeno, da jo uporabljajo brez njegovega soglasja. V tem primeru bi bilo bolj primerno upoštevati, da odločba dodeljuje izjemo po členu 81(3) ES omejitvi konkurence s tem, da pogojuje to izjemo z obveznostjo, ki je namenjena zagotovitvi ohranitve konkurence. V tem pogledu so v odločbi, in sicer v točkah od 133 do 139 (glej točke od 33 do 36), podani razlogi, zaradi katerih je dostop konkurentov do infrastrukture za zbiranje nujen. Podobno bi klavzula o ekskluzivnosti, preučena v točkah 128, 160 in 162 izpodbijane odločbe, ki bi vezala DSD na podjetja za zbiranje, lahko znatno otežila vstop konkurentov na trg (glej točki 30 in 40). V bistvu Komisija trdi, da bi imela ekskluzivna vez med tožečo stranko in podjetji za zbiranje, če ne bi bilo prve obveznosti, za učinek preprečitev vstopa konkurentov DSD na trg zbiranja pri potrošnikih. Zato naj bi bila odločba v tem pogledu dovolj obrazložena.

95 V zvezi s kritikami o souporabi infrastrukture za zbiranje za kolektivne sisteme Komisija in Landbell poudarjata, da je taka uporaba potrebna za omogočanje učin-

kovite konkurence. Landbell dalje navaja, da je sistem DSD od začetka souporabljal obstoječo komunalno infrastrukturo za zbiranje papirja, kartona in stekla.

96 Kar zadeva kritike o souporabi zbiralnih sredstev za individualne sisteme, Komisija opozarja, da takšna uporaba ni verjetna, razen kjer se po nacionalnem pravu zbirne točke individualnih sistemov in sistema DSD medsebojno prekrivajo. Zato Komisija navaja, da prva obveznost velja v okoliščinah, ko individualni sistemi smejo zbirati pri potrošnikih. V takšnem primeru bo prišlo do souporabe, če zbirne točke ne bodo mogle sprejeti več kot enega sredstva za zbiranje. Komisija dalje poudarja, da v zvezi z embalažo podjetij, ki prodajajo na daljavo, individualni sistemi ne bodo imeli potrebe po souporabi, razen če bo promet njihovih strank tako nizek, da ne bi bilo ekonomsko smiselno postaviti kontejnerjev na „razumni razdalji“ od sedeža strank.

97 Kar zadeva grajo, da ni obrazložitve glede potrebnosti souporabe sredstev za razvrščanje, Komisija navaja, da tožeča stranka ne upošteva dejstva, da je v primeru souporabe infrastrukture za zbiranje očitno treba embalažo tudi skupaj razvrščati.

b) Presoja Sodišča prve stopnje

98 S sklicevanjem na sodno prakso iz sodbe Magill, ki se nanaša na dejansko stanje, v katerem je udeležena stranka imela nesporno pravico razpolaganja z zadevnimi sredstvi – kar tukaj ni primer (glej točke od 87 do 89) –, tožeča stranka v bistvu zahteva,

naj se prva obveznost razveljavi, ker nalaga souporabo infrastrukture za zbiranje, vključno s sredstvi za razvrščanje, ne da bi bilo to potrebno za opravljanje dejavnosti kolektivnih in individualnih sistemov oziroma ne da bi bilo to dovolj obrazloženo z vidika člena 253 ES.

99 Za preskus te utemeljitve je treba najprej omeniti, da v točki 182 izpodbijanje odločbe Komisija jasno navaja, da je namen prve obveznosti, po kateri DSD podjetjem za zbiranje ne sme prepovedati sklepanja pogodb z njegovimi konkurenti in slednjim dovoljuje uporabo svojih kontejnerjev in druge infrastrukture za zbiranje in razvrščanje, „preprečiti izključitev konkurence na zadevnih trgih“, namreč na trgu zbiranja embalaže pri potrošnikih in na trgu, ki je višje v proizvodni verigi, to je trgu organizacije prevzema in predelave embalaže od potrošnikov (glej točko 48, točko 182 izpodbijane odločbe v povezavi s točko 46, točko 176 izpodbijane odločbe za opredelitev upoštevnih trgov).

100 Dalje, kar zadeva pomen besed „konkurenti DSD“ iz prve obveznosti, je treba ločiti položaj kolektivnih sistemov, ki so nesporno konkurenti DSD na obeh zgoraj omenjenih trgih, od individualnih sistemov, katerih nastop na teh trgih je nepomemben glede na to, da morajo načeloma zbirati embalažo pri prodajnih mestih ali v njihovi bližini, in ne pri potrošnikih (glej točki 5 in 6).

i) Nujnost souporabe za konkurenčne kolektivne sisteme

101 V izpodbijana odločbi se v bistvu upošteva, da različne vrste sredstev, ki jih uporablja sistem DSD na celotnem nemškem ozemlju, predstavljajo ozka grla, do katerih

je treba dovoliti dostop drugim kolektivnim sistemom, da bi lahko konkurirali z DSD na trgu zbiranja embalaže pri potrošnikih in bili posledično dejavni na trgu, ki je višje v proizvodni verigi, to je trgu organizacije prevzema in predelave embalaže od potrošnikov.

102 S tem namenom je infrastruktura, omenjena v prvi obveznosti, opredeljena podrobneje kot „zabojniki in ostala infrastruktura za zbiranje in razvrščanje embalaže“ podjetij za zbiranje, ki so sklenila pogodbo s DSD. V izpodbijani odločbi se za ta sredstva uporablja izraz „infrastrukura za zbiranje“ ali splošnejši izraz „sredstva za zbiranje“ (točki 164 in 182 izpodbijane odločbe). Glede na odločbo gre za kontejnerje, ki so postavljeni v bližini domovanj potrošnikov, na za to predvidenem mestu, kakor tudi infrastrukturo, potrebno za pobiranje plastičnih vrečk ali praznjenje posod, ki jih podjetja za zbiranje razdelijo potrošnikom (točka 32 izpodbijane odločbe).

103 Tako pojem infrastrukture za zbiranje v primeru, da razvrščanje materialov opravljajo podjetja za zbiranje, zajema specializirane centre, v katerih se ponavadi razvršča. Ta razlaga iz točke 32 odločbe omogoča razumeti, zakaj souporaba infrastrukture za zbiranje zadeva tudi sredstva za razvrščanje. Dejansko je stopnja zbiranja samo prvi korak pri postopku predelave embalaže, pri čemer je stopnja razvrščanja logičen naslednji korak in nujen korelat. Zato lahko podjetja za zbiranje takoj, ko lahko zbirajo embalažo, ki je del sistema DSD in preostalih zadevnih kolektivnih sistemov, tudi razvršča zbrane količine za račun teh drugih sistemov. Ta dejstva so tožeči stranki dobro znana, saj pogodba o opravljanju storitev ureja tako zbiranje kot razvrščanje embalaž. Komisija je zaradi tega razloga ocenila, da trg zbiranja embalaže pri potrošnikih zajema zbiranje in razvrščanje omenjenih embalaž, pri čemer sicer gre za

dve različni dejavnosti, ki sta pogojeni z različnimi infrastrukturami, vendar pomenita enoten trg zaradi skupnega povpraševanja DSD po teh storitvah (točka 87 izpodbijane odločbe).

104 Zato ni mogoče očitati, da izpodbijana odločba ni zadostno obrazložena v zvezi z vključitvijo sredstev za razvrščanje v splošni pojem infrastrukture za zbiranje, zaradi česar je treba zavrniti tozadevni očitek tožeče stranke.

105 Z namenom predvideti potrebo po souporabi infrastrukture za zbiranje, tako da bi kolektivni sistemi, konkurenčni DSD, lahko vstopali in ostali na trgih zbiranja in organizacije prevzema in predelave pri potrošnikih, je v odločbi preučena vloga podjetij za zbiranje v okviru kolektivnega sistema in značilnosti, ki so lastne infrastrukturi za zbiranje.

106 Kar zadeva podjetja za zbiranje, je v odločbi pravilno ugotovljeno, da je za kolektivni sistem gospodarsko bolj donosno zaupati celotno pogodbeno področje enemu samemu podjetju za zbiranje, ker so za storitve zbiranja pri potrošnikih značilni pomembni mrežni učinki in ekonomija obsega in povezanosti (točka 160 izpodbijane odločbe). Zato dejstvo, da DSD sklene pogodbo z enim samim podjetjem za zbiranje na področje, olajša pridobivanje dovoljenj in informacij, ki so potrebne za izpolnjevanje zahtev predpisov, in omogoča zbiranje embalaže na celotnem področju, ne da bi bilo treba skleniti pogodbo z več podjetji.

107 V odločbi je tudi pravilno navedeno, da je zaradi razlogov prostorske in logistične ekonomike dokaj neverjetno, da bi drug kolektivni sistem poskušal skleniti pogodbo

s podjetji za zbiranje, ki ne sodelujejo v sistemu DSD, ki predstavlja 80 % povpraševanja na trgu zbiranja pri potrošnikih (točka 128 izpodbijane odločbe). Pravzaprav dejstvo, da je 80 % embalaže, ki jo je mogoče zbrati pri potrošnikih, že znotraj mreže podjetij za zbiranje, ki je odobrena s strani lokalnih skupnosti, znatno otežuje vzpostavitev vzporedne mreže. Na podlagi tega dejstva je Komisija ocenila, da je ustanovitev dodatne mreže poleg tiste, ki jo sestavljajo podjetja za zbiranje iz sistema DSD, dokaj neverjetna.

108 Kar zadeva infrastrukturo za zbiranje kot tako, je v odločbi pravilno navedeno, da v mnogih primerih je videti, da je predvsem zaradi razlogov, vezanih na razdelitev področij, naravo infrastrukture za zbiranje, ter ustaljenih navad potrošnikov pri zbiranju ponavadi manj donosno imeti več zbiralnih sredstev za potrošnike (točka 160 izpodbijane odločbe). To je razumljivo, saj podvajanje infrastrukture ni niti v interesu javnih oblasti, ki izdajajo potrebna soglasja in dovoljenja, niti v interesu potrošnikov, katerih sodelovanje je potrebno za uspeh kolektivnih sistemov, saj so oni tisti, ki dajejo embalaže v vrečke za zbiranje, smetnjake ali v primerne kontejnerje.

109 S tega vidika bi bilo zahtevati od potrošnikov, naj polnijo dve ali več vrečk za embalaže, vendar ne glede na vrsto embalaže, temveč glede na uporabljeni kolektivni sistem, oziroma naj imajo doma dva ali več različnih smetnjakov, glede na uporabljeni sistem, kontraproduktivno ali celo neskladno z načinom, na katerega je organizirana konkurenca, ko se proizvajalec ali distributer embalaže odloči uporabiti več kolektivnih sistemov, da bi s tem zagotovil prevzem in predelavo svoje embalaže (glej sodbo Sodišča prve stopnje z dne 24. maja 2007 v zadevi DSD proti Komisiji,

T-151/01, ZOdl., str. II-3295 točke od 129 do 139, v kateri je Sodišče prve stopnje navedlo vsebino pojasnil, podanih na obravnavi glede nazinov delovanja sistemov, ki združujejo več kolektivnih sistemov za zagotovitev zbiranja in predelave embalaže). V tem smislu je treba razumeti pojem „ustaljenih potrošniških navad pri zbiranju“ (točki 93 in 160 izpodbijane odločbe), ker potrošniki želijo prispevati k izboljšanju okolja, vendar na način, ki jim povzroča najmanj težav.

110 Tudi povečanje števila sistemov zbiranja vrečk ali praznjenja smetnjakov, prav tako kot povečanje števila kontejnerjev ali predvidenih mest, kjer lahko potrošnik v bližini domovanja odda embalažo, niso ekonomsko smiselne zaradi omejenosti razpoložljivega prostora (točka 93 izpodbijane odločbe) in ker lahko isti kontejner uporabljata dva ali več kolektivnih sistemov na enak način, kot se trenutno dela z embalažo iz papirja in kartona, ki se zbira v sistemu DSD, in s tiskovinami (časopisi in revijami), ki jih zbirajo lokalne skupnosti (točka 32 izpodbijane odločbe). Komisija je zato pri presoji o tem, na kakšen način imajo lahko kolektivni sistemi dostop do potrošnikov, smela upoštevati razdelitev področja in značilnosti infrastrukture za zbiranje.

111 DSD so ti sociološki in ekonomski vidiki, ki jih je uporabil pri izgradnji svojega sistema, dobro znani. DSD se je namreč že od začetka odločil uporabljati infrastrukturo lokalnih skupnosti za zbiranje embalaže iz papirja, kartona in stekla. Ta obstoječa infrastruktura je omogočila hitro in učinkovito postavitev sistema DSD z namenom enostavnega dostopa do potrošnikov, ki so že bili navajeni odlagati to vrsto embalaže na za to predvidena mesta.

112 Iz zgoraj navedenega izhaja, da so v izpodbijani odločbi pravno zadostno navedeni razlogi, zaradi katerih infrastruktura podjetij za zbiranje, ki so s DSD sklenila pogodbo o opravljanju storitev, pomeni ozko grlo za konkurenčne kolektivne sisteme, med katerimi je predvsem Landbell.

113 V teh okoliščinah bi dovoljenje DSD, da podjetjem za zbiranje preprečuje sklepanje in izpolnjevanje pogodbe s konkurenti DSD, pomenilo dejansko odvzeti tem konkurentom vsako resno možnost vstopiti in ostati na trgu zbiranja pri potrošnikih, zato je Komisija pravilno ugotovila, da je souporaba potrebna, da bi se izognili vsakršni izključitvi konkurence na trgu.

114 Tožeča stranka ni prerekala te ugotovitve v argumentih, ki jih je predstavila kot kritiko potrebe po souporabi za kolektivne sisteme.

115 Dejstvo, da tožeča stranka zbere 70 % teže embalaže s sistemom prostovoljnega prinašanja h kontejnerjem ali k odlagališčem, in ne s sistemom pobiranja vreč ali praznjenja smetnjakov za zbiranje, tako ne vzbuja dvoma glede zgornje razlage, na podlagi katere tako infrastruktura za zbiranje v okviru sistema prostovoljnega prinašanja kot infrastrukture za zbiranje v okviru sistema pobiranja predstavljajo ozka grla, do katerih morajo DSD konkurenčni kolektivni sistemi imeti dostop, da se lahko prebijejo na trg zbiranja pri potrošnikih.

116 Podobno, primer „modre vrečke“, ki jo je uvedel Landbell v Lahn-Dill-Kreis, in na katerega se sklicuje tožeča stranka kot primer možnosti vzpostavitve samostojnega sistema pobiranja, ne more mimo dejstva, da ta primer ni zadeval deželo, temveč okrožje, kar je preprečevalo dovoljenje za kakršenkoli kolektivni sistem, da je šlo za pilotski projekt, ki je bil izveden s podporo lokalnih oblasti, in da je DSD proti temu sistemu zahteval sodno varstvo. Dalje je treba izpostaviti, da je od sprejetja te odločbe Landbell dejansko lahko vstopil na trg zbiranja pri potrošnikih kot kolektivni sistem v deželi Hessen, kjer Landbell uporablja isto infrastrukturo za zbiranje kot sistem DSD.

117 Nazadnje, na podlagi dela sklepa Verwaltungsgerichtshof Kassel z dne 20. avgusta 1999, v katerem predvideva vzpostavitev kolektivih sistemov „enega poleg drugega“, ni mogoče sklepati, da morajo konkurenčni kolektivni sistemi koristiti ločeno infrastrukturo za zbiranje.

118 Iz zgoraj navedenega izhaja, da izpodbijana odločba v zvezi s obveznostmi Komisije v okviru člena 81 ES in obveznostjo obrazložitve, pravno zadostno podaja razloge, zaradi katerih je souporaba infrastrukture za zbiranje – v to je vključena tudi infrastruktura za razvrščanje – podjetij, ki so sklenila pogodbo s DSD, potrebna zato, da se konkurenčnim kolektivnim sistemom omogoči vstop na trg zbiranja pri potrošnikih in posledično tudi dejavnost na trgu, ki je višje v proizvodni verigi, to je trgu organizacije prevzema in predelave embalaže od potrošnikov.

119 Zato je treba zavrniti argumentacijo tožeče stranke o napačni ali nezadostni obrazložitvi izpodbijane odločbe, kar zadeva potrebo po zagotovitvi souporabe infrastrukture za ohranitev konkurence med kolektivnimi sistemi.

ii) Domnevna potreba po souporabi za individualne sisteme

120 Glede na to, da je DSD odobren kot kolektivni sistem v vse nemških deželah, je jasno, da pojem „konkurenti DSD“ v prvi obveznosti v prvi vrsti zadeva vse konkurenčne kolektivne sisteme, to je vse sisteme, ki so jih nemški organi odobrili za prevzem in predelavo embalaže od potrošnikov. Vendar se postavlja vprašanje, ali to zajema tudi

individualne sisteme. V zvezi s tem tožeča stranka trdi, da souporaba ni potrebna za individualne sisteme, čeprav Komisija v svojem stališču k prvi obveznosti trdi, da se obveznost nanaša na individualne sisteme, če imajo dovoljenje za zbiranje pri potrošnikih.

121 Sodišče prve stopnje meni, da je prvo obveznost treba zaradi naslednjih razlogov razlagati tako, da pojem „konkurentov DSD“ ne zajema individualnih sistemov, temveč samo kolektivne.

122 Najprej je treba poudariti kot nesporno, da morajo individualni sistemi načeloma zbirati embalažo na prodajnem mestu ali v njegovi bližini, in ne pri potrošnikih. Takšna razlaga se opira na besedilo uredbe o embalažah (glej točki 5 in 6). Opira se tudi na stališča nemške vlade, ki jih je v upravnem postopku predstavila Komisiji in iz katerih izhaja, da „stopenj predelave, določenih v uredbi, ni mogoče doseči drugače kot s prevzemom embalaže na prodajnih mestih ali v [njihovi] neposredni bližini, ter da morebitno organizirano zbiranje v bližini domovanj ne more biti vključeno v to stopnjo“ (stališča nemških organov, str. od 3 do 6; točka 15 izpodbijane odločbe). V tem kontekstu ni mogoče trditi, da si individualni sistemi in kolektivni sistemi neposredno konkurirajo za zbiranje pri potrošnikih.

123 Dalje je treba ugotoviti, da med strankami tudi ni sporno, da so individualni sistemi, z izjemo zgoraj omenjenega splošnega pravila, lahko dejavni na obrobju trga zbiranja pri potrošnikih in posledično na trgu, ki je višje v proizvodni verigi, to je trgu organizacije prevzema in predelave embalaže od potrošnikov. Zato v okviru opredelitve trga zbiranja Komisija trdi, da če bi prevladalo stališče, ki ga je predstavila nemška vlada (glej točko 122), „individualni sistemi ne bi smeli biti dejavni na tem trgu, razen na njegovem obrobju, zlasti v sektorjih zbirnih mest, ki so primerljivi z gospodinjstvi,

ali dostave končnim potrošnikom“ (točka 87 izpodbijane odločbe, brana skupaj s točko 15 navedene odločbe, glej tudi točko 159 izpodbijane odločbe). Komisija dalje v odgovor DSD, ki je poudarjal, da zbiranje pri potrošnikih v okviru individualnih sistemov ni mogoče, trdi, da „ni sporno, da morajo individualni sistemi embalaže izdelkov, ki so dostavljeni končnim potrošnikom (prodaja na daljavo, dostave malih podjetij) prav tako prevzeti v bližini končnega potrošnika“ (točka 167 izpodbijane odločbe).

124 Poleg tega se stranke v svojih vlogah strinjajo, da je dejavnost individualnega sistema na trgu zbiranja pri potrošnikih omejena na dva primera medsebojnega pokrivanja, kot sta določena v uredbi o embalažah. Prvi primer zadeva podjetja, ki prodajajo na daljavo in uporabljajo individualni sistem. V uredbi o embalažah je v členu 6(1), šesti stavek, določeno, da je „v primeru prodaje na daljavo potrebno zagotoviti prevzem v sprejemljivi razdalji od končnega potrošnika“. To pomeni, da pojem prevzema na prodajnem mestu, ki je značilen za individualni sistem, v tem primeru mora zajemati možnost zbiranja v bližini potrošnika. Drugi primer je podan, ko se prejemnik embalaže v smislu uredbe obravnava kot potrošnik. Iz drugega stavka člena 3(10) uredbe sledi, da se „kavarne, hoteli, kantine, uprave, vojašnice, bolnišnice, izobraževalne ustanove, dobrodelne ustanove, svobodni poklici in kmetijska podjetja ter obrti, z izjemo tiskarn in drugih podjetij, ki obdelujejo papir, in katerih odpadki se lahko odvažajo v intervalih, ki so v navadi za gospodinjstva, z običajnimi sredstvi zbiranja papirja, kartona, kartonaže in ostalih lahkih materialov in kontejnerji do 1100 litrov prostornine za vsako od teh skupin materialov“ štejejo za potrošnike.

125 Nazadnje je treba omeniti, da v nasprotju s kolektivnimi sistemi, ki konkurirajo DSD in za katere so v odločbi podani razlogi, zakaj podjetja za zbiranje, ki so sopogodbeniki

DSD, in njihova infrastruktura za zbiranje pomenijo ozka grla, Komisija ne obrazloži, zakaj bi bilo potrebno, da imajo individualni sistemi zaradi ohranitve konkurence na zadevnem trgu dostop do teh podjetij in njihove infrastrukture.

126 V analizi pogoja za ohranitev konkurence (glej točko 40) Komisija prav nasprotno navaja, da „bodo podjetja, ki niso del sistema DSD, vedno lahko ponudila storitve individualnim sistemom“ s tem, kot podrobneje razlaga, da je „to mogoče vsaj na obrobju trga [zbiranja pri potrošnikih] za nekatere vrste embalaž in zbirnih mest“ (točka 159 izpodbijane odločbe v zvezi s točko 87 omenjene odločbe). Na podlagi takšne razlage je mogoče sklepati, da Komisija ni imela pomislekov ali na vsak način ne več potem, ko je DSD predstavil svoje zaveze (točka 163 izpodbijane odločbe), saj je obstajala možnost, da individualni sistemi v primerih prekrivanj, ki jih predvideva uredba, najdejo podjetje za zbiranje, ki bi prevzelo embalažo od potrošnikov in jo predelalo.

127 Takšna analiza je potrjena z dejstvom, da Komisija v okviru presoje učinka klavzule o ekskluzivnosti v korist podjetij za zbiranje na konkurenco navaja (glej točko 30), da edini primer, ko se da predvideti udeležbo drugih podjetij za zbiranje (in torej namestitev dodatnih kontejnerjev za zbiranje), zadeva določena zbirna mesta, ki imajo na primer podobnost z gospodinjstvi, bolnišnicami ali kantinami, ob spoštovanju določenih pogojev na področju logistike in embalaže (točka 128 izpodbijane odločbe). To pomeni, da bi bil v teh primerih hkraten soobstoj dveh sistemov za zbiranje mogoč.

128 Za razliko od kolektivnih sistemov, ki morajo izpolnjevati stroge pogoje teritorialne pokritosti, se lahko individualni sistemi omejijo na prevzem embalaže tam, kjer je dana v promet. Zato bi bilo zaradi razlogov, predstavljenih zgoraj (glej točke od 105

do 113), težko podvojiti vso infrastrukturo, ki je potrebna za kolektivni sistem, pri čemer bi za individualni sistem bilo lažje vzpostaviti dodatno infrastrukturo na tem ali drugem mestu, ki bi omogočila zbiranje embalaže, ki jo pokriva ta sistem.

129 Posledično iz zgoraj navedenega izhaja, da je treba ob tem, da ni razlag o tem, zakaj naj bi bila souporaba pri individualnih sistemih potrebna „za preprečitev izključitve konkurence na zadevnih trgih“, pojem „konkurent DSD“ iz prve obveznosti razlagati tako, da ne zajema individualnih sistemov, ampak samo kolektivne sisteme, ki konkurirajo DSD.

130 Takšna razlaga pojma „konkurent DSD“ je dalje potrjena v delu odločbe, kjer je izrecno navedeno, da souporaba infrastrukture za zbiranje s strani „konkurenčnih sistemov“ ne zadeva individualnih sistemov. Komisija je argument DSD zoper souporabo kontejnerjev s strani „konkurenčnimi sistemov“ zavrnila z navedbo, da ta argument „zadeva samo vprašanje, ali individualni sistemi smejo zbirati oziroma kupiti embalažo, ki je odložena v bližini domovanj potrošnikov, in zato ne zadeva problema souporabe kontejnerjev s konkurenčnimi sistemi“ (glej opombo na strani 16 v okviru točke 169 izpodbijane odločbe). Ta navedba, ki razlikuje med individualnimi in konkurenčnimi sistemi, jasno izključuje individualne sisteme iz souporabe infrastrukture za zbiranje, ki je torej omejena na konkurenčne sisteme, torej kolektivne sisteme, ki so konkurenčni DSD.

131 V tem kontekstu ni potrebno odgovoriti na argumente tožeče stranke, da je izpodbijane odločba nezakonita, ker prva obveznost zajema individualne sisteme.

132 Podobno Sodišču prve stopnje ni treba upoštevati nekaterih trditev Komisije iz duplike, da bi bila souporaba lahko potrebna v primeru slabšega prometa individualnih sistemov, ki se ukvarjajo z embalažo, dostavljeno pri prodaji na daljavo, in kjer bi bilo eno samo sredstvo za zbiranje postavljeno na primer v bolnišnici, v kolikor to zadeva zbirna mesta, ki se štejejo za potrošnike. Teh trditev (tiste o prometu) namreč ni v izpodbijani odločbi ali ji nasprotujejo (tista o bolnišnicah) in argumentacija, ki jo je predstavila Komisija med postopkom, ne more odpraviti tozadevno nezadostne obrazložitve izpodbijane odločbe (glej v tem smislu sodbi Sodišča z dne 24. oktobra 1996 v združenih zadevah Nemčija in drugi proti Komisiji, C-329/93, C-62/95 in C-63/95, Recueil, str. I-5151, točki 47 in 48, in Sodišča prve stopnje z dne 18. januarja 2005 v zadevi Confédération nationale du Crédit mutuel proti Komisiji, T-93/02, Recueil, str. II-143, točka 126).

3. *Drugi del: nedopustnost naložitve obveznosti za odpravo morebitne kršitve členov 81(1) ES in 82 ES*

a) Trditve strank

133 V odgovoru na argumentacijo iz odgovora tožene stranke na tožbo (glej točko 94) tožeča stranka trdi, da je morebitna kršitev člena 81(1) ES ali 82 ES, kot jo navaja Komisija, popolnoma špekulativna in ne more utemeljiti prve obveznosti, ki – v nobenem primeru – ne more imeti za cilj več kot preprečitev izključitve konkurence na trgu, na katerem je bila ugotovljena omejitev konkurence, to je na trgu zbiranja pri potrošnikih.

134 Prvič, tožeča stranka opozarja, da je v odločbi edina ugotovljena omejitev v smislu člena 81(1) ES klavzula o ekskluzivnosti, ki jo je v korist podjetij za zbiranje sklenil DSD (glej točke od 28 do 32). Ta omejitev bi naj zadevala trg zbiranja pri potrošnikih in preprečevala drugim podjetjem za zbiranje, da bi storitve ponudila DSD, kar naj bi imelo za učinek občutno zmanjšanje konkurence med podjetji za zbiranje na pogodbenem področju (točke 123, 124 in 140 izpodbijane odločbe). Vendar je Komisija omenjeno omejitev v skladu s členom 81(3) ES izvzela (glej točke od 37 do 41), predvsem ker ni imela učinka, da bi izključila konkurenco na trgu zbiranja pri potrošnikih (glej točke 158 in 178 izpodbijane odločbe). Tožeča stranka trdi, da prva obveznost, katere cilj je dovoliti konkurentom dostop do trga višje v proizvodni verigi, to je trga organizacije zbiranja pri potrošnikih (točki 162 in 177 izpodbijane odločbe), nima zveze z zgoraj omenjeno omejitvijo, ki ne zadeva konkurentov DSD na trgu organizacije, temveč konkurente podjetij za zbiranje, ki so sopogodbeniki DSD. Prva obveznost tako nima učinka povečanja konkurence na trgu zbiranja pri potrošnikih.

135 Drugič, tožeča stranka navaja, da Komisija ne more naložiti obveznosti z namenom preprečitve domnevne nevarnosti omejitve ali zlorabe konkurence na sekundarnem trgu – trgu zbiranja pri potrošnikih –, na katerem ni bila ugotovljena omejitev konkurence po členu 81(1) ES niti ni bil *a fortiori* izvzet po členu 81(3) ES. Glede tega tožeča stranka pripominja, da je Komisija v odločbi jasno določila, da pogodba o opravljanju storitev DSD ne daje ekskluzivnosti v zvezi z dostopom do infrastrukture za zbiranje njegovih sopogodbenikov (glej točko 36). Komisija naj bi tudi navedla, da na ravni trga organizacije ne obstaja nobena omejitev (točka 86 izpodbijane odločbe). Tožeča stranka dalje navaja, da noben element ne vodi do zaključka, da bi nameravala skleniti takšno pogodbo s sopogodbeniki ali takšno ekskluzivnost vsiliti enostransko. V teh okoliščinah tožeča stranka trdi, da mora biti upoštevni trg za uporabo člena 81(3) ES isti kot trg, ki je bil obravnavan z vidika člena 81(1) ES. Poleg tega bi naj bila enako kot predmet preizkusa iz člena 81(3) ES možnost naložitve obveznosti

po členu 8(1) Uredbe št. 17 pogojena z ugotovitvijo omejitve konkurence na podlagi člena 81(1) ES. Člen 8(1) Uredbe št. 17 zato ne more biti pravna podlaga za naložitev obveznosti za odpravo domnevnega problema z vidika konkurence.

136 Tretjič, tožeča stranka meni, da naj Komisija, čeprav bi v odločbi smela naložiti obveznost, ki ima za namen preprečiti fiktivno omejitev konkurence na sekundarnem trgu, tega ne smela storiti na podlagi obveznosti, ki ima samostojno pravno podlago (člen 15(2)(b) Uredbe št. 17), temveč bi to morala storiti v obliki pogoja, zaradi katerega je dogovor „lahko izvzet“ (sodba Sodišča prve stopnje z dne 22. oktobra 1996 v združenih zadevah SNCF in British Railways proti Komisiji, T-79/95 in T-80/95, Recueil, str. II-1491, točka 63 in naslednje.). To je bilo potrjeno skozi prakso Komisije (navedeno v repliki, opombi 20 in 21), ki je skoraj vedno izdajala odločbe o izjemi s pogoji, in ne z obveznostmi, če in kadar je menila, da je določeno ravnanje potrebno za preprečitev izključitve konkurence v smislu člena 81(3) ES.

137 Komisija uvodoma trdi, da je zgoraj navedena argumentacija nedopustna, ker gre za nov in prepozno uveljavljan razlog v smislu člena 48(2) Poslovnika Sodišča prve stopnje. Komisija dalje izpostavlja, da je predmet prve obveznosti zagotovitev izpolnitve zavez DSD, ki jih je ta predstavil z namenom odprave določenih problemov in dvoumnosti, ki so bile v zvezi s temi zavezami ugotovljene v upravnem postopku. Kar bi torej bilo treba ugotoviti je, ali se je lahko ravnanje, ki se mu je DSD zavezal odreči, obravnavalo z vidika člena 81(1) ES. Komisija pa v odločbi glede tega izraža pomisleke, ki ne zadevajo samo klavzule o ekskluzivnosti, ampak tudi dostop konkurentov do infrastrukture za zbiranje sopogodbenikov DSD. Komisija poudarja, da se njeni presoji v okviru člena 81 ES ni treba omejiti samo na trg zbiranja pri potrošnikih, ki vsebuje dva vidika – ponudbo storitev s strani podjetij za zbiranje in povpraševanje

po storitvah zbiranja s strani DSD in preostalih kolektivnih sistemov –, ampak sme upoštevati tudi možne posledice pogodbe o opravljanju storitev na trg, ki je višje v proizvodni verigi, to je trg organizacije.

b) Presoja Sodišča prve stopnje

i) Dopustnost

138 V odgovor na predlog Komisije, naj se zgoraj omenjena argumentacija ugotovi za nedopustno kot nov in prepozno uveljavljan razlog v smislu člena 48(2) Poslovnika Sodišča prve stopnje, je treba opozoriti, da čeprav ta določba prepoveduje predložitev novih razlogov med postopkom, je treba razlog, ki neposredno ali posredno širi prej uveljavljani razlog iz tožbe in ima tesno povezavo s tem razlogom, razglasiti za dopustnega. Enako velja za očitke, uveljavljane v podporo tožbenemu razlogu (glej zlasti sodbo Sodišča prve stopnje z dne 21. marca 2002 v zadevi Joynson proti Komisiji, T-231/99, Recueil, str. II-2085, točka 156).

139 V tem primeru je argumentacija DSD iz replike samo razširitev trditev iz tožbe v zvezi s nezakonitostjo prve obveznosti z vidika člena 81 ES. Te trditve so zgolj odgovori na argumente Komisije iz odgovora na tožbo in poskušajo osredočiti predmet spora na ugotovitev, da je v izpodbijani odločbi omejitvi konkurence dodeljena izjema v skladu s členom 81(3) ES in da je ta izjema pogojena z izpolnjevanjem obveznosti, ki temelji na potrebi po varstvu konkurence. Zlasti je treba poudariti, da je očitek, ki je bil prvič predstavljen v repliki tožeče stranke, da prva obveznost krši člen 8 Uredbe št. 17,

tesno povezan z očitkom kršitve člena 81(3) ES v prvem tožbenem razlogu, glede na to, da se v okviru tega tožbenega razloga izpodbija zakonitost prve obveznosti z vidika prava, ki se uporabi, in ker prav člen 8 Uredbe št. 17 Komisiji dovoljuje, da z izpolnjevanjem obveznosti pogoji odločbo o izjemi po členu 81(3) ES.

140 Komisija je na vsak način v dupliki in na obravnavi imela možnost predstaviti svoje stališče o tem, kaj ocenjuje kot nov razlog.

141 Iz zgoraj omenjenega izhaja, da je treba zavrniti predlog Komisije za razglasitev nedopustnosti argumentacije tožeče stranke o možnosti naložitve obveznosti za odpravo morebitne nevarnosti kršitve člena 81(1) ES.

ii) Utemeljenost

142 Utemeljitve tožeče stranke v zvezi s tem, da Komisija v tem primeru ni mogla izdati odločbe o izjemi na podlagi člena 81(3) ES, ki je bila vezana na izpolnjevanje obveznosti iz člena 8 Uredbe št. 17, je torej treba obravnavati.

143 Določbe člena 81(3) ES določajo, da se določbe člena 81(1) ES ne uporabijo za sporazume med podjetji, ki prispevajo k izboljšanju proizvodnje ali distribucije blaga oziroma k pospeševanju tehničnega ali gospodarskega napredka (prvi pogoj), pri čemer zagotavljajo potrošnikom pravičen delež doseženih koristi (drugi pogoj),

zadevnim podjetjem ne določajo omejitev, ki za doseganje teh ciljev niso nujne (tretji pogoj), in takšnim podjetjem glede znatnega dela zadevnih izdelkov ne dajejo možnosti izključitve konkurence (četrti pogoj).

144 Dalje člen 8(1) Uredbe št. 17 Komisiji dovoljuje, da v odločbi o izjemi na podlagi člena 81(3) ES določi pogoje in obveznosti.

145 V tem kontekstu je treba najprej poudariti, da je trditev tožeče stranke o izpodbijani odločbi nepravilna. V nobeni fazi presoje Komisije na podlagi člena 81 ES se izpodbijana odločba ni omejila samo na učinke na konkurenco, ki jih ima klavzula o ekskluzivnosti, ampak je upoštevala tudi vprašanje dostopa do infrastrukture podjetij za zbiranje.

146 To velja tako za presojo po členu 81(1) ES (točke od 28 do 32 in od 33 do 36 izpodbijane odločbe) kakor tudi po členu 81(3) ES (glej točke od 37 do 39 v zvezi s prvimi tremi pogoji za uporabo te določbe Pogodbe, kjer se analiza osredotoča na podjetja za zbiranje in točki 40 in 41, v katerih je preskušen pogoj o ohranitvi konkurence v zvezi s podjetji za zbiranje ter tudi in predvsem v zvezi s kolektivnimi sistemi, ki so konkurenčni DSD).

147 Samo na ravni razlag Komisije za obrazložitev obveznosti, naložene v odločbi o izjemi v skladu s členom 8 Uredbe št. 17, se odločba omejuje na navajanje potrebe po zagotovitvi dostopa konkurentom DSD do infrastrukture podjetij za zbiranje, ki so z

DSD sklenila pogodbo o opravljanju storitev, in to z namenom odstraniti omejitve, ki jih tožeča stranka uveljavlja v zvezi z eno od zavez, ki je povzeta v točki 71, in se izogniti izključitvi konkurence na trgu zbiranja pri potrošnikih in na začetku proizvodne verige trga organizacije zbiranja pri potrošnikih (glej točki 42 in 45).

148 Dalje tožeča stranka v svoji argumentaciji umetno ločuje trg zbiranja pri potrošnikih, ki ga želi omejiti na podjetja za zbiranje, ki sodelujejo z DSD, in podjetja za zbiranje, ki niso sklenila pogodbe o opravljanju storitev z DSD, in trg organizacije prevzema od potrošnikov in predelave, ki zadeva DSD in njegove konkurente. Dejansko pa je, kot je bilo navedeno v odločbi (glej točko 41), bolj pomembno vprašanje, ali morajo imeti kolektivni sistemi, ki so konkurenčni DSD, dostop do infrastrukture za zbiranje sopogodbenikov DSD, tako da bi lahko vstopili na trg zbiranja embalaže pri potrošnikih in bili posledično dejavni na začetku proizvodne verige trga prevzema embalaže od potrošnikov in predelave.

149 Zato ni mogoče trditi, da odločba o izjemi zadeva samo omejitev konkurence, ki je bila ugotovljena v okviru presoje v skladu s členom 81(1) ES, torej klavzule o ekskluzivnosti podjetij za zbiranje. Ta odločba zadeva celotno pogodbo o opravljanju storitev, ki jo je priglasil DSD in katere pogoji uporabe so bili pojasnjeni v okviru različnih zavez, ki jih je predlagalo to podjetje.

150 Zato je treba upoštevati dejstvo, da je bila Komisija pripravljena izvzeti pogodbo o opravljanju storitev, predvsem ker ji je DSD zagotovil, da nobena določba te pogodbe ne bi mogla vezati podjetij za zbiranje nanj in da ne bo sprožil opustitvenih tožb proti tretjim v primeru souporabe. Ta določila so odločilnega pomena, ker

Komisiji omogočajo ugotovitev, da so pogoji za odobritev izjeme, povezani z ohranitvijo konkurence, v tem primeru izpolnjeni. V zvezi s tem je treba omeniti, da je Komisija v upravnem postopku jasno nakazala, da v odsotnosti takšnih zagotovil ni imela namena dovoliti ali izvzeti pogodbe o storitvah, ampak je nameravala bodisi ugotoviti, da obstoj morebitne ovire pri dostopu konkurentov DSD do infrastrukture za zbiranje njegovih sopogodbenikov pomeni omejitev konkurence kot takšne (glej točko 33), bodisi preučiti, ali bi ravnanje DSD, naravnano k preprečitvi dostopa njegovih konkurentov do teh sredstev, lahko spadalo pod člen 82 ES (glej točko 35).

151 Zato Komisija s tem, ko je sprejela odločbo o izjemi, pri čemer se je opirala na svojo presojo klavzule o ekskluzivnosti podjetij za zbiranje in na potrebo po ohranitvi konkurence na tak način, da bi konkurenčni kolektivni sistemi imeli dostop do infrastrukture sopogodbenikov DSD za zbiranje (glej točki 118 in 128), s sprejetjem prve obveznosti ni kršila člena 81(3) ES in člena 8 Uredbe št. 17.

152 Za konec tožeča stranka trdi, da tudi če bi Komisija v izpodbijani odločbi lahko naložila DSD določeno ravnanje, bi to lahko storila samo v obliki pogoja in ne obveznosti, ker so pravne posledice obveznosti pomembnejše kot posledice pogoja. V skladu s členom 8(3)(b) Uredbe št. 17 bi Komisija smela preklicati ali spremeniti odločbo oziroma zadevnim udeležencem prepovedati določena dejanja, če bi ta bila v nasprotju z obveznostjo iz odločbe, ob uporabi njenega člena 15(2)(b) pa bi Komisija tožeči stranki ob kršitvi obveznosti smela naložiti plačilo globe.

153 Vendar je treba poudariti, da člen 8(1) Uredbe št. 17 dopušča, da odločbe o izjemi vsebujejo pogoje in obveznosti, ter ne določa, pod katerimi pogoji mora Komisija izbrati med prvo ali drugo možnostjo. Dalje, Komisija mora glede na to, da je

člen 81(3) ES v korist podjetij izjema od splošnega pravila iz člena 81(1) ES, uživati široko polje proste presoje v zvezi s pogoji, pod katerimi dovoli izjemo, pri čemer upošteva meje svoje pristojnosti, ki izhajajo iz člena 81 ES (sodba Sodišča z dne 23. oktobra 1974 v zadevi Transocean Marine Paint proti Komisiji, 17/74, Recueil, str. 1063, točka 16).

154 Dejstvo, da je Komisija v drugih zadevah pogosteje uporabljala pogoje kot pa obveznosti, samo po sebi ne more zadostovati, da vzbudilo dvom glede možnosti iz Uredbe št. 17, to je v odločbi izjemi določiti obveznosti in ne pogojev.

155 Iz zgoraj navedenega izhaja, da Komisija ni kršila člena 81(3) ES in člena 8 Uredbe št. 17 s tem, ko je v odločbi o izjemi naložila obveznost, ki zadeva potrebo po tem, da se DSD konkurenčnim kolektivnim sistemom zagotovi souporaba infrastrukture podjetij za zbiranje, s katerimi sodeluje DSD.

4. *Tretji del: kršitev načela sorazmernosti*

156 Tožeča stranka trdi, da četudi bi bila souporaba infrastrukture zbiranja potrebna za ohranitev konkurence, je prva obveznost kljub temu vendarle nesorazmerna, ker naj bi, prvič, kršila uredbo o embalažah, drugič, vodila do izkrivljanja konkurence v škodo DSD, tretjič, pretirano ogrožala znamko Der Grüne Punkt, in četrtič, kršila temeljno pravico DSD, in sicer pravico dostopa do sodnega varstva.

a) Domnevna kršitev uredbe o embalažah

Trditve strank

157 Tožeča stranka trdi, da je prva obveznost nesorazmerna, ker souporaba infrastrukture zbiranja DSD ni v skladu z načelom odgovornosti za proizvod, kot je določen v uredbi o embalažah. To načelo zavezuje proizvajalce in distributerje embalaž doseči stopnje predelave „v zvezi z embalažo, ki so jo dali na trg“ (prvi stavek točke 1(1), priloga I k členu 6 uredbe). Dalje odgovornost proizvajalca ali distributerja se v primeru sodelovanja v kolektivnem sistemu prenese na upravljalca sistema, kateri mora „predelati prinešeno embalažo“ (drugi stavek člena 6(3) uredbe) in doseči stopnje predelave „za embalažo, za katero proizvajalci in distributerji, sodelujejo v sistemu [upravljalca]“ (drugi stavek točke 1(1), priloga I k členu 6 uredbe). Na podlagi tega pristopa, ki temelji na specifični embalaži, je protipravno kupovati embalažo od drugih sistemov, da bi se dosegla stopnja predelave, ki je predvidena v uredbi. V tem kontekstu tožeča stranka poudarja, da bi sistemi, ki konkurirajo njenemu sistemu načeloma morali izpolniti svoje obveznosti prevzema in predelave z lastno infrastrukturo zbiranja, imenovano „infrastruktura sistema za zbiranje“ (glej tretjo alineo točke 3(3), priloga I k uredbi).

158 V primeru souporabe infrastrukture zbiranja s strani dveh konkurenčnih sistemov specifične embalaže načeloma ne bi bilo možno pripisati enemu ali drugemu teh sistemov. V zvezi s tem tožeča stranka navaja, da pripis „zbranih količin po njihovem izvoru in razdelitev po stopnjah“, ki je omenjen v izpodbijani odločbi (točka 170 izpodbijane odločbe), terja zelo zahtevne in drage analize razvrščanja. Dalje je primer papirja in kartona, ki ga je predstavila Komisija, dal nepravične rezultate, ker je del

zbrane količine, ki je sestavljal embalaže, pripisane DSD in določene z analizo razvrščanja, prvotno predstavljal 25 %, medtem ko je bil del embalaže, ki jo je DSD licenciral, očitno pod to stopnjo. Splošna uporaba takšne rešitve za vse embalaže ne bi bila sprejemljiva za DSD.

159 Poleg tega tožeča stranka poudarja, da uredba določa kot nezakonito vsakršno souporabo infrastrukture za zbiranje s strani individualnih sistemov, ki praviloma ne morejo zbirati embalaže v bližini potrošnika. Zato naj Komisija s tem, ko je trdila, da se DSD ne more sklicevati na uredbo o embalažah proti svojim sopogodbenikom (točka 167 izpodbijane določbe), ne bi upoštevala dejstva, da uredba zasleduje tudi cilj zaščititi tožečo stranko pred izkrivljanjem konkurence.

160 Komisija trdi, da je tožeča stranka nepravilno predstavila uredbo, ker stopnje predelave ne temeljijo na specifičnih embalažah ali skupni količini embalaže, dane na trg, ampak na količini embalaže, za katero je zadolžen kolektivni sistem. Landbell navaja, da je souporaba infrastrukture za zbiranje vsekakor v skladu z uredbo o embalažah, katere sprememba iz leta 1998 je imela namen povečati konkurenco med kolektivnimi sistemi.

Presoja Sodišča prve stopnje

161 Tožeča stranka v bistvu trdi, da je posledica souporabe infrastrukture za zbiranje, ki jo imajo podjetja, ki so z njo sklenila pogodbo o opravljanju storitev, oviranje prevzema in predelave embalaže, ki ji je bila dodeljena od proizvajalcev in distributerjev v

skladu z načelom odgovornosti za proizvod iz uredbe o embalažah. Zato naj bi prva obveznost, ker preprečuje, da DSD nasprotuje souporabi, nesorazmerno posegala v pravice in obveznosti, ki jih ima ta družba po tej uredbi.

162 Zato da se je Sodišče prve stopnje lahko seznanilo z vlogo, ki jo kot takšna ima embalaža, ki jo tožeča stranka navaja kot „specifično embalažo“ pri izpolnitvi obveznosti prevzema in predelave iz uredbe, so bile stranke na obravnavi zaslišane o podrobnem delovanju kolektivnih in individualnih sistemov. Na podlagi teh odgovorov, podanih v kontradiktornem postopku, Sodišče prve stopnje lahko poda naslednje ugotovitve.

163 Prvič, treba je poudariti, da so stopnje predelave, določene v prilogi I k členu 6 uredbe o embalažah, izračunane kot odstotek od celotne količine materiala, danega na trg, ki je bil dejansko zbran in predelan, in ne na podlagi števila in vrste zadevnih embalaž. Točka 1(1) priloge I k členu 6 uredbe tako določa, da morajo proizvajalci in distributerji embalaž izpolniti zahteve v zvezi s predelavo embalaž, ki so jih dali na trg, in da enako velja za upravljavce kolektivnih sistemov v zvezi z embalažami, glede katerih proizvajalci ali distributerji sodelujejo v teh sistemih. V zvezi s tem je v točki 1(2) priloge I k členu 6 uredbe določeno, da so količine zadevnih embalaž določene kot „odstotek od celotne količine“, ne glede na to, ali gre za embalaže, ki jih da na trg proizvajalec ali distributer, ali za embalaže, glede katerih proizvajalec ali distributer sodeluje v kolektivnem sistemu. Poleg tega za individualne in kolektivne sisteme od 1. januarja 2000 veljajo iste stopnje predelave na material (točka 19 izpodbijane odločbe).

164 Poleg tega iz petega in šestega stavka člena 6(1) uredbe izhaja, da obveznost prevzema in predelave, ki zadeva distributerje, katerih prodajna površina je večja od 200 m^2, obsega tudi embalažo proizvodov, ki nosijo znamke, ki jih ne prodajajo, če so te

embalaže po vrsti, obliki in velikosti podobne embalaži, ki je v njihovem prodajnem asortimaju. Predelovalna stopnja teh distributerjev torej ni obračunana v primerjavi z embalažami danimi v promet, temveč glede na embalažo, podobno po vrsti, obliki in velikosti.

165 Po drugi strani iz zgoraj navedenega izhaja, da se delitev količin embalaž med različnimi sistemi, za katero se odloči proizvajalec ali distributer embalaž, ne nanaša na vnaprej določene količine embalaže, ampak na celotno količino materiala, ki ustreza tej embalaži. V praksi to pomeni, da je družba DSD, kadar se proizvajalec embalaž odloči, da bo to družbo pooblastil za prevzem in predelavo polovice plastičnih embalaž, ki jih daje na trg v Nemčiji, pooblaščena za zbiranje in predelavo količine materiala, ki ustreza polovici teh embalaž. Družba DSD mora torej, da bi dosegla stopnje predelave, določene v uredbi, nemškim organom dokazati, da je predelala 60 % celotne količine plastike, za katero jo je pooblastil ta proizvajalec (60 % je stopnja predelave, ki velja za plastiko). Prav tako mora proizvajalec, če lahko dokaže, da je obveznost zbiranja in predelave za polovico količine plastike, ki jo da na trg, naložil družbi DSD, dokazati tudi, da je zbral in predelal količino preostalega materiala, ki ustreza drugi polovici, tako da je uporabil individualni ali drug kolektivni sistem.

166 Dalje je treba poudariti, da je prav tako mogoče, kot navaja točka 170 odločbe, skozi infrastrukturo za zbiranje zbrane količine razdeliti med različne sisteme. Primer, ki ga je navedla tožeča stranka, o embalaži iz papirja in kartona, ki se zbira v sistemu DSD obenem z tiskovinami (časopisi in revije), kaže, da je souporaba infrastrukture za zbiranje mogoča brez težav. Tožeča stranka torej ne more poskušati konkurentom prepovedati načina uporabe, ki ga uporablja sama. Landbell je dalje med obravnavo izpostavil obstoj kompenzacijskega sporazuma, navedenega med obravnavo, ki

upraviteljem različnih sistemov omogoča delitev količin materiala, ki so jih predelala podjetja, ki zbirajo embalaže, s katerimi sodelujejo, ob upoštevanju količin materiala, za katerega so odgovorni na podlagi pogodb, sklenjenih s proizvajalci in distributerji embalaž.

167 V nobenem primeru pa očitek DSD, da bi bila razdelitev zbranih količin embalaže iz papirja, kartona in tiskovine (časopisi in revije) zahtevna in draga, ne more zadostovati, da bi omajal sorazmernost prve obveznosti z vidika uredbe o embalažah. Tudi če bi bilo to podano, bi bilo namreč treba ugotoviti, da merili zahtevnosti in stroškov nista merili, na podlagi katerih bi se lahko ugotovila kršitev uredbe in kot takšni ne moreta upravičiti ravnanja, ki bi lahko privedlo do izključitve konkurence na zadevnih trgih. V tem primeru odločba izrecno navaja, da prva obveznost DSD ne preprečuje znižanja plačil podjetjem za zbiranje v primeru souporabe infrastrukture za zbiranje, tako da mu ne bi bile obračunane storitve, opravljene za račun tretjih (glej točko 35). Zato DSD v primeru souporabe lahko zagotovi, da plačila podjetjem za zbiranje pokrivajo prevzem in predelavo samo za račun sistema DSD in da ne služijo za financiranje storitev, ki so opravljene za račun drugega sistema.

168 Prav tako ni bil predstavljen noben dokaz, ki bi podpiral trditev DSD, da naj bil rezultat uporabe sistema deležev za papir, karton in tiskovino zanj nepravičen. V nobenem primeru v odločbi predlagana souporaba ne bi škodila interesom DSD, ker je cilj takšne določbe ravno v tem, da se vsakemu kolektivnemu sistemu zagotovi možnost zbiranja embalaže, za katero je bil pooblaščen s strani zadevnih proizvajalcev in distributerjev. Komisija je za zagotovitev tega cilja DSD poleg tega naložila drugo obveznost (glej točke od 213 do 217).

169 Posledično se konkurenca med sistemi ne odvija na podlagi pripisane specifične embalaže, ampak na podlagi dodelitve količine, ki ustreza tej embalaži, in zato prva obveznost, v nasprotju z navedbami tožeče stranke, ni nesorazmerna.

170 Iz zgoraj navedenega sledi, da prva obveznost ni nesorazmerna, ker naj bi bila v nasprotju z uredbo o embalažah.

171 Nazadnje, kar zadeva očitek tožeče stranke, da sme na podlagi uredbe nasprotovati souporabi infrastrukture za zbiranje, ki jo uporablja sistem DSD, z individualnimi sistemi, je treba opozoriti, da je Sodišče prve stopnje presodilo, da je treba razlagati pojem „konkurenti DSD“, ki se uporablja za določitev področja uporabe prve obveznosti, tako, da velja samo za sisteme, za katere se v izpodbijani odločbi zavzema stališče, da jim je treba zagotoviti souporabo infrastrukture za zbiranje, torej kolektivne sisteme, ki konkurirajo DSD (glej točko 129). V teh okoliščinah prva obveznost ne more imeti učinka na morebitno možnost DSD, da se za preprečitev takšne souporabe z individualnimi sistemi sklicuje na uredbo.

b) Izkrivljanje konkurence v škodo DSD

Trditve strank

172 Tožeča stranka zatrjuje, da je prva obveznost nesorazmerna, ker njenim konkurentom dovoljuje, da se osredotočijo na najbolj rentabilno infrastrukturo za zbiranje, medtem ko je njej prepuščena najdražja. Takšno selektivno izbiranje bi bilo brez omejitev dostopno individualnim sistemom, ki nimajo nobene obveznosti teritorialne pokritosti v zvezi z področji medsebojnega pokrivanja s kolektivnimi sistemi, torej z zbirnimi mesti, ki se štejejo za gospodinjstva ali embalažo, prodano na daljavo. Drugi kolektivni sistemi bi prav tako lahko selektivno izbirali v škodo tožeče stranke in bi se v primeru souporabe infrastrukture za zbiranje lahko pojavili konflikti interesov, ker DSD ne bi več mogel podrobno urejati organizacije svojega sistema, kot to trenutno

počne. Poleg tega se tožeča stranka sklicuje na stališča nemške vlade z dne 24. maja 2000, ki je navajala nevarnost, da bi kolektivni sistemi postali manj učinkoviti, in nevarnost izkrivljanja konkurence v smislu člena 7(1) Direktive 94/62/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. decembra 1994 o embalaži in odpadni embalažni (UL L 365, str. 10), če bi „individualni sistemi […] smeli neodvisno od regije distribucije embalaže izbirati lokacijo za zbiranje in nakupovanje odpadne embalaže, ki bi bila morebiti regionalno omejena na pomembna zbirna mesta“.

173 Komisija, ob podpori Landbell, zavrača domnevno nevarnost, ki naj bi jo za DSD pomenila prva obveznost. Glede na to, da se uredba o embalažah na enak način uporablja za vse kolektivne sisteme, se noben od teh ne bi mogel omejiti na domnevno bolj donosne sektorje. Individualni sistemi pa morajo načeloma zbirati embalažo na mestu dostave potrošniku, zaradi česar naj bi se struktura njihovih zbirnih mest razlikovala od strukture zbirnih mest kolektivnih sistemov.

Presoja Sodišča prve stopnje

174 V nasprotju s tem, kar trdi tožeča stranka, souporaba infrastrukture za zbiranje ne more imeti učinka, da kolektivne sisteme, ki konkurirajo DSD, v okviru iste dežele privilegira s tem, da bi imeli bolj donosna področja na škodo drugih, za katere bi ostal odgovoren DSD. Ugotoviti je namreč treba, da so vsi kolektivni sistemi enako zavezani, kar zadeva teritorialno pokritost, stopnje predelave ali dokazovanje količinskih tokov.

175 Dalje, v vsakem primeru odločba izrecno navaja, da prva obveznost DSD ne preprečuje posledičnega znižanja plačila podjetjem za zbiranje (glej točko 35).

176 V zvezi z domnevno neskladnostjo souporabe infrastrukture za zbiranje s členom 7(1) Direktive 94/62, ki določa, da morajo biti sistemi, ki naj bi zagotovili prevzem ali zbiranje embalaže, vzpostavljeni tako, da se izogne oviram pri trgovini in izkrivljanju konkurence, je treba omeniti, da je namen izpodbijane odločbe ravno zagotovitev konkurence na zadevnih trgih, in to v skladu s cilji uredbe, katere sprememba v letu 1998 je imela namen omogočiti razvoj konkurence med kolektivnimi sistemi (točka 169 izpodbijane odločbe).

177 Iz zgoraj navedenega izhaja, da prva obveznost ni nesorazmerna, ker naj bi pomenila nevarnost izkrivljanja konkurence v škodo tožeče stranke.

178 Poleg tega je treba, kar zadeva domnevno nevarnost, ki bi jo za konkurenco lahko pomenila prva obveznost v primeru souporabe infrastrukture za zbiranje s strani sopogodbenikov DSD in individualnih sistemov, opozoriti, da je Sodišče prve stopnje zgoraj presodilo, da je treba pojem „konkurenti DSD“, ki se uporablja za določitev področja uporabe prve obveznosti tako, da velja samo za sisteme, za katere se v izpodbijani odločbi zavzema stališče, da jim je treba zagotoviti souporabo infrastrukture za zbiranje, torej kolektivne sisteme, ki konkurirajo DSD. V teh okoliščinah prva obveznost ne more imeti učinka na razmerja med DSD in individualnimi sistemi.

c) Domnevna kršitev vloge znamke Der Grüne Punkt

Trditve strank

179 Tožeča stranka poudarja, da je prva obveznost nesorazmerna, ker krši primarno funkcijo znamke Der Grüne Punkt, ki je razpoznavnost storitve prevzema in predelave

sistema DSD, in ne katerega drugega sistema. Glede tega tožeča stranka opozarja, da je njena znamka registrirana v Nemčiji kot kolektivna znamka, ki je na embalaži proizvajalcev in distributerjev, ki sodelujejo v sistemu DSD, in individualna znamka, ki je na opremi za zbiranje, ki jo uporablja sistem DSD. Vlogo označbe porekla kolektivne znamke Der Grüne Punkt naj bi bilo pripoznalo več nemških sodišč (sodba Bundespatentgericht (zveznega sodišča za patente) z dne 18. septembra 1996 o znamki, ki izkazuje ekološko angažiranost proizvajalca; sodba Landesgericht Hamburg (deželno sodišče v Hamburgu, Nemčija) z dne 23. decembra 1996 in sodba Kammergericht Berlin (višje deželno sodišče v Berlinu, Nemčija) z dne 14. junija 1994, o znamki, ki obvešča o sodelovanju v sistemu DSD; sodba Oberlandesgericht Köln (višje deželno sodišče v Kölnu, Nemčija) z dne 8. maja 1998 o izrednem pomenu znamke glede na njeno razširjenost in prepoznavnost in sodba Bundesgerichtshof (nemško zvezno sodišče) z dne 15. marca 2001 o proizvajalcih in distributerjih, ki izkažejo sodelovanje v sistemu DSD z namestitvijo znamke na svojih embalažah). V obravnavanem primeru tožeča stranka navaja, da souporaba infrastrukture za zbiranje krši kolektivno in individualno znamko Der Grüne Punkt, ker je potrošnikom iz oglaševanja znano, da embalaža, ki nosi znamko, del sistema DSD, in ne konkurenčnega sistema, ter da jo je treba odstraniti prek infrastrukture DSD za zbiranje, ki načeloma tudi nosi znamko Der Grüne Punkt. Vendar bi v primeru souporabe infrastrukture za zbiranje organizacijo prevzema in predelave embalaže, ki je bila zbrana v okviru sistema DSD, do določenega dela opravili – v nasprotju s pričakovanji potrošnikov – konkurenti DSD. Souporaba infrastrukture za zbiranje, ki je del sistema DSD, bi tako imela za posledico zavajanje potrošnikov.

180 Tožeča stranka dodaja, da naj bi jo prva obveznost zavezala spodbujati konkurenco s tem, da konkurentom da obvezno in neodplačno licence za znamko Der Grüne Punkt, ki je na infrastrukturi za zbiranje. Vendar bi bila takšna licenca nezakonita, ker bi kršila načela na tem področju (člen 21 Sporazuma o trgovinskih vidikih pravic intelektualne lastnine (TRIPS) z dne 15. aprila 1994 (priloga 1 C k Sporazumu o ustanovitvi Svetovne trgovinske organizacije, ki je bil ratificiran s Sklepom Sveta z dne 22. decembra 1994 o sklenitvi sporazumov, doseženih v Urugvajskem krogu

večstranskih pogajanj (1986–1994), v imenu Evropske skupnosti, v zvezi z zadevami, ki so v njeni pristojnosti (UL L 336, str. 1, 214), in mnenjem Sodišča z dne 15. novembra 1994 (mnenje 1/94, Recueil, str. I-5267).

181 Komisija uvodoma navaja, da določeni očitki tožeče stranke ne zadevajo pogodbe o opravljanju storitev, ki je predmet izpodbijane odločbe, ampak pogodbo o uporabi logotipa, ki pa je predmet Odločbe Komisije 2001/463/ES z dne 20. aprila 2001 v zvezi s postopkom izvajanja člena 82 [ES] (zadeva COMP D3/34493 – DSD; UL L 166, str. 1) in tako niso bili obravnavani v okviru te zadeve. Komisija poudarja, da je videti, kot da tožeča stranka želi imeti ekskluzivno pravico nad uporabo infrastrukture za zbiranje na podlagi dejstva, da njenim lastnikom dovoljuje uporabo logotipa Der Grüne Punkt na njihovi opremi, česar pa ni mogoče sprejeti. To bi namreč pomenilo, da bi podjetje, ki namesti logotip Der Grüne Punkt na tovornjak za odvoz odpadkov, ta tovornjak lahko uporabljalo samo za sistem DSD, ne pa tudi za prevoz drugih odpadkov. Ne samo da naj pogodba o opravljanju storitev ne bi vsebovala določbe, ki bi lahko podprla takšno razlago, temveč naj bi podjetja za zbiranje v odgovorih na zahteve za informacije odgovorila, da uporabljajo ta vozila predvsem tudi za druga naročila. Tožeča stranka se zato ne more sklicevati na omenjeno pravico do ekskluzivnosti. Poleg tega Komisija poudarja, da potrošnik ni zaveden, kadar odvrže embalažo z logotipom Der Grüne Punkt v zabojnike za zbiranje odpadkov sistema DSD, ker souporaba nima nobenega vpliva ravnanje potrošnika. Še več, končni uporabnik storitve prevzema in predelave sistema DSD naj ne bi bil potrošnik, temveč proizvajalec ali distributer embalaže. Zato naj ne bi obstajali dokazi, da bi domnevno zavajanje potrošnikov, ki ga zatrjuje tožeča stranka, kršilo znamko Der Grüne Punkt.

182 Kar zadeva obvezno licenco, Komisija navaja, da tožeča stranka ne pojasnjuje, komu naj bi ga odločba zavezovala dodeliti licenco. Tožeča stranka naj bi še naprej lahko podjetjem za zbiranje prosto dala dovoljenje za uporabo svoje znamke na njihovih kontejnerjih ali jim jo priporočila ter prav tako dovoljenje preklicala.

Presoja Sodišča prve stopnje

183 Tožeča stranka v bistvu očita, da prva obveznost krši načelo sorazmernosti, ker souporaba krši znamko Der Grüne Punkt, ki naj bi omogočala razlikovanje med njenimi storitvami in storitvami drugih podjetij. Z dovolitvijo dostopa do vzpostavljene infrastrukture podjetij za zbiranje, ki že sodelujejo v sistemu DSD, naj bi kolektivni sistemi, ki so konkurenčni DSD, imeli korist od prepoznavnosti te znamke pri potrošnikih, ti pa bi bili zavedeni s tem, ko bi mislili, da odlagajo embalažo v posode za zbiranje odpadkov sistema DSD, in ne konkurenčnega sistema.

184 Vendar je treba ugotoviti, da takšne argumentacije ni mogoče sprejeti.

185 Prvič, pogodba o opravljanju storitev podjetju za zbiranje, ki je sopogodbenik DSD, ne preprečuje, da bi ponudilo svojo infrastrukturo za zbiranje kolektivnemu sistemu, ki je konkurenčen DSD. V pogodbi o opravljanju storitev je zgolj določeno, da „ob dejavnosti promocije sistema podjetje za zbiranje na primeren in viden način uporablja logotip Der Grüne Punkt, katerega pravico uporabe mu daje DSD, na primer na pisemskem papirju, v propagandnih sporočilih, na posodah za zbiranje odpadkov ter na vozilih in opremi, uporabljeni v okviru izvajanja sistema“ (člen 2(5), prvi pododstavek, četrti stavek), in da je „uporaba logotipa Der Grüne Punkt za podjetja za zbiranje zastonj“ (člen 2(5), tretji pododstavek, prvi stavek). Dejstvo, da DSD podjetjem za zbiranje dovoljuje neodplačno uporabo znamke Der Grüne Punkt na njihovi infrastrukturi za zbiranje, ne more zadostovati za zahtevo ekskluzivne uporabe njihove infrastrukture. Iz pogodbe izhaja ravno nasprotno, in sicer da uporaba logotipa nima drugega pomena, kot „s ciljem promocije“ pokazati, da zadevna infrastruktura sodi v okvir sistema DSD.

186 Določbe pogodbe o opravljanju storitev v zvezi z znamko Der Grüne Punkt tako ne dopuščajo ugotovitve, da je posledica uporabe znamke na infrastrukturi za zbiranje ovira za to, da bi ta infrastruktura služila za druge namene.

187 Drugič, nobena določba uredbe o embalažah ne določa, da je treba razpoznati infrastrukturo zbiranja glede na sistem, v katerega sodi. *A fortiori* nobena določba uredbe ne določa, da mora biti tako označena infrastruktura zbiranja namenjena samo enemu sistemu, zato da potrošnik ne bi bil v zmoti glede sistema, ki prevzema in predeluje embalažo, ki jo potrošnik tam odlaga. Poleg tega je Sodišče prve stopnje glede pomembnosti uporabe logotipa Der Grüne Punkt na embalažah – eden od načinov iz drugega stavka točke 4(2) priloge I k členu 6 uredbe, ki potrošniku omogoča, da ugotovi, da zadevna embalaža sodeluje v kolektivnem sistemu (glej točko 6) – v sodbi DSD proti Komisiji T-151/01, točka 133, razsodilo, da od trenutka, ko so bile dosežene stopnje predelave, predvidene v uredbi, in so količine embalaže razdeljene med sisteme na podlagi skupne količine, in ne glede na embalažo kot tako, pa naj ima logotip Der Grüne Punkt ali ne, zato ta okoliščina nima pomena, ki ji ga pripisuje tožeča stranka. Proizvajalec ali distributer embalaž, ki odloči, da bo družbo DSD pooblastil za zbiranje in predelavo dela embalaž, ki jih daje na trg v Nemčiji, in da bo zagotovil zbiranje in predelavo drugega dela teh embalaž, mora tako v nasprotju s tem, kar zatrjuje tožeča stranka, le razdeliti količine materiala v različne zadevne sisteme, ne da bi ga skrbelo, kako bo dejansko ravnal končni potrošnik.

188 V tem kontekstu določbe uredbe ne dopuščajo ugotovitve, da ima uporaba znamke Der Grüne Punkt na sredstvih za zbiranje ali embalaži, namenjeni za predelavo v sistemu DSD, učinek preprečitve souporabe infrastrukture za zbiranje.

189 Tretjič, treba je upoštevati dejstvo, da iz spisa izhaja, da vsi deli opreme za zbiranje ne nosijo logotipa Der Grüne Punkt. Zato je upravičeno meniti, da ob odlaganju embalaže v kontejnerje za zbiranje potrošniki te infrastrukture ne povezujejo z znamko Der Grüne Punkt, ampak z vrsto (prodajna embalaža) in materialom embalaže (lahki materiali, papir/karton, steklo itd.), ki jo odložijo v različna sredstva za zbiranje. V zvezi s tem tožeča stranka ne dokazuje, da bi potrošnik pripisal pomen dejstvu, da prevzem in predelavo embalaže opravlja DSD, in ne neki drugi kolektivni sistem. Potrošnik je vsekakor lahko zaskrbljen za okolje, vendar če imajo vsi kolektivni sistemi enake obveznosti, vprašanje, kateri sistem bo dejansko poskrbel za prevzem in predelavo, ne more biti odločilno. Nobena od teh obveznosti ni kršena s souporabo obstoječe infrastrukture. Prav tako tožeča stranka ne prereka, da se embalaže iz papirja in kartona zbirajo v enakih kontejnerjih kot tiskovine (časopisi in revije), ki so odgovornost lokalnih skupnosti in ne DSD. Tožeča stranka v zvezi s tem tudi ne trdi, da naj bi potrošniki mislili, da bi zaradi morebitne uporabe znamke Der Grüne Punkt na teh kontejnerjih sistem DSD prevzel odgovornost za zbiranje in predelavo tiskovin.

190 Zato je v izogib nevarnosti zmede pri potrošniku dovolj, če je na infrastrukturi v souporabi izkazano, da se embalaža zbira za račun sistema DSD in enega ali več konkurenčnih kolektivnih sistemov, pri čemer za to ni treba prepovedati vsake souporabe infrastrukture za zbiranje, kot to predlaga tožeča stranka.

191 Nazadnje je treba omeniti, da niti prva obveznost niti tehnične težave souporabe infrastrukture za zbiranje ne zahtevajo, da bi morali imeti konkurenti DSD dovoljenje za uporabo znamke. Zato si je mogoče predstavljati, da souporaba infrastrukture za zbiranje ne bi imela nobenega logotipa ali pa bi vsak kolektivni sistem za prepoznavo

uporabil svoj logotip. Zaradi tega ni mogoče trditi, da prva obveznost DSD nalaga, naj konkurentom da obvezno in neodplačno licenco za znamko.

192 Iz zgoraj navedenega izhaja, da prva obveznost ni nesorazmerna s tem, da naj bi pretirano ogrožala pomen, ki ga ima znamka Der Grüne Punkt v okviru sistema DSD.

d) Učinek prve obveznosti na pravico dostopa do nacionalnih sodišč

Trditve strank

193 Tožeča stranka navaja, da ji prva obveznost prepoveduje „preprečevati“, da bi podjetja za zbiranje sklenila pogodbe o souporabi z njenimi konkurenti. Takšna ovira bi lahko bila, če bi DSD sprožil postopek pred nacionalnimi organi ali sodišči z namenom ugotovitve, da je souporaba infrastrukture za zbiranje neskladna z uredbo. V tem primeru bi bila prva obveznost neskladna s temeljno pravico dostopa do sodnega varstva iz člena 6 Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (sodba Sodišča z dne 15. maja 1986 v zadevi Johnston, 222/84, Recueil, str. 1651, točki 17 in 18; sodba Sodišča prve stopnje z dne 17. julija 1998 v zadevi ITT Promedia proti Komisiji, T-111/96, Recueil, str. II-2937, točka 60).

194 Komisija navaja, da naj prva obveznost tožeči stranki ne bi nikakor preprečevala, da sproži postopek pred nemškim upravnim sodiščem za ugotovitev skladnosti souporabe infrastrukture za zbiranje z uredbo o embalažah (glej v tem smislu sodbi Verwaltungsgerichtshof Kassel z dne 20. avgusta 1999 in Verwaltungsgericht Gießen z dne 31. januarja 2001). Vendar pa naj bi bila naloga sodišča Skupnosti preskusiti zakonitost zaveze in obveznosti.

Presoja Sodišča prve stopnje

195 Tožeča stranka v bistvu očita, da ji prva obveznost preprečuje, da bi pred nemškimi nacionalnimi organi in sodišči uveljavljala, da je souporaba infrastrukture za zbiranje v nasprotju z uredbo.

196 Vendar pa prve obveznosti ni mogoče razlagati na tak način. Prva obveznost namreč DSD nalaga, da ne sme preprečiti souporabe infrastrukture za zbiranje konkurenčnim kolektivnim sistemom. Sodišče prve stopnje je zgoraj ugotovilo, da je ta obveznost v skladu s členom 81(3) ES in členom 8 Uredbe št. 17 (glej točko 151), ker je bila potrebna za ohranitev konkurence na trgi zbiranja embalaže pri potrošnikih in organizacije prevzema in predelave embalaže od potrošnikov.

197 Vsekakor prva obveznost DSD ne preprečuje sprožitve postopka pred nacionalnim organom ali sodiščem, zato da bi nasprotoval souporabi infrastrukture za zbiranje, ki mu je bila naložena v okviru odločbe o izjemi. DSD torej obdrži možnost nasprotovanja souporabi infrastrukture svojih sopogodbenikov s sklicevanjem na kršitev nemške uredbe o embalažah in drugih nacionalnih določb. Vendar, čeprav ima DSD

to možnost, kljub temu ne more spregledati dejstva, da bi Komisija lahko to razumela kot kršitev obveznosti, ki mu je bila naložena za pridobitev odločbe o izjemi v skladu z določbami prava Skupnosti. Dalje, treba je opomniti, da ko nacionalna sodišča odločajo o sporazumih ali ravnanjih, ki jih je Komisija že obravnavala v odločbi, ne morejo sprejeti odločb, ki bi bile v nasprotju z odločbo Komisije, pa čeprav bi bila ta lahko v nasprotju z odločbo nacionalnega sodišča prve stopnje (sodba Sodišča z dne 14. decembra 2000 v zadevi Masterfoods in HB, C-344/98, Recueil, str. I-11369, točka 52).

198 Temeljna pravica dostopa do sodnega varstva, ki jo uveljavlja DSD, torej ne more imeti za posledico, da se DSD dovoli kršitev odločbe, ki je bila sprejeta na podlagi prava Skupnosti.

199 Iz zgoraj navedenega izhaja, da prve obveznosti ni mogoče šteti za nesorazmerno zato, ker naj bi DSD prikrajšala za pravico sprožiti postopek pred nacionalnimi sodišči ali organi.

5. *Sklep k prvemu tožbenemu razlogu*

200 Iz zgoraj navedenega izhaja, da prva obveznost tožeči stranki preprečuje, da bi konkurenčnim kolektivnim sistemom ovirala dostop do infrastrukture za zbiranje njenih sopogodbenikov. Ta obveznost ima podlago v namenu Komisije, da sistemom, ki so konkurenčni DSD, zagotovi dostop do trga zbiranja pri potrošnikih in posledično trga organizacije prevzema in predelave od potrošnikov. Tožeča stranka v okviru prvega tožbenega razloga ni predstavila nobenega argumenta, ki bi omajal takšno sklepanje.

201 Posledično je treba prvi tožbeni razlog, kar zadeva kolektivne sisteme, v celoti zavrniti.

202 Poleg tega Sodišče prve stopnje v odgovor na tozadevne argumente DSD meni, da je treba izpostaviti (glej točko 121), da pojem „konkurenti DSD“, ki se uporablja za določitev področja uporabe prve obveznosti, ne zajema individualnih sistemov, ker iz odločbe izhaja, da ti sistemi delujejo na obrobju zadevnih trgov in da imajo v primerih medsebojnega pokrivanja zadostne možnosti dostopa do podjetij in infrastrukture za zbiranje, ki ne sodelujejo z DSD oziroma ni del njegovega sistema.

203 Glede na to, da prva obveznost ne zajema individualnih sistemov, se glede tozadevnih argumentov tožeče stranke ni treba opredeliti.

B – *Drugi tožbeni razlog: obveznost iz člena 3(a) izpodbijane odločbe krši člen 86(2) ES*

1. *Trditve strank*

204 Tožeča stranka trdi, da zbira in predeluje embalažo na celotnem nemškem ozemlju, tudi na nezanimivih podeželskih območjih, in na ta način varuje okolje. Prav tako opozarja, da so sistem DSD odobrili pristojni organi vseh dežel. Vendar je po mnenju tožeče stranke učinek te odobritve ta, da ponuja storitev splošnega gospodarskega pomena v smislu člena 86(2) ES. V zvezi s tem tožeča stranka navaja, da dejstvo,

da lahko organi dežel potrdijo kateregakoli upravljavca kolektivnega sistema, ni pomembno, ker se člen 86(2) ES nanaša le na prevzem storitev splošnega gospodarskega pomena in ne na obstoj posebnih ali izključnih pravic v smislu člena 86(1) ES. V tem okviru tožeča stranka trdi, da naj bi izvajanje obveznosti zagotavljanja, ki jih ima DSD (redno zbiranje na celotnem ozemlju, stopnja predelave in dokaz o količinskih tokovih) ogrožala souporaba infrastrukture za zbiranje, določena kot prva obveznost, ker bi bilo na podlagi slednje mogoče izpodbijati odobritev sistema DSD. Poleg tega naj bi taka souporaba vodila k izkrivljanju konkurence na škodo DSD s tem, da naj bi njenim konkurentom omogočala, da sistem uporabljajo na njegov račun. Zato se v tem primeru ne bi smela uporabljati pravila o konkurenci iz člena 81 ES, saj ta ovirajo izvršitev posebne naloge, dodeljene DSD.

205 Komisija in Landbell trdita, da tožeča stranka ni predložila nobenega dokaza o grožnji, ki naj bi jo souporaba pomenila za njeno dejavnost ali za domnevno nalogo, ki se nanaša na storitev splošnega gospodarskega pomena, ker navedena souporaba v ničemer ne vključuje podjetij za zbiranje, ki jih uporablja DSD. Landbell tudi navaja, da je dejstvo, da je ponujanje storitev nezanimivim podeželskim območjem sestavni del storitve, po kateri povprašujejo stranke kolektivnega sistema, ki želijo uporabljati storitev zbiranja na celotnem zadevnem ozemlju, da bi bile oproščene svojih obveznosti na podlagi uredbe.

2. *Presoja Sodišča prve stopnje*

206 V skladu s členom 86(2) ES podjetja, pooblaščena za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena, ravnajo po pravilih Pogodbe, zlasti po pravilih o konkurenci, kolikor uporaba takšnih pravil pravno ali dejansko ne ovira izvajanja posebnih nalog, ki so jim dodeljene. Ta člen prav tako določa, da razvoj trgovine ne sme biti prizadet v takšnem obsegu, ki bi bil v nasprotju z interesi Skupnosti.

207 V tem primeru je treba poudariti, da tudi če bi bila tožeča stranka pooblaščena za opravljanje storitve splošnega gospodarskega pomena v smislu člena 86(2) ES in to na isti podlagi kot vsi kolektivni sistemi, ki so jih odobrile dežele, ostaja dejstvo, da tveganje, da bi se ta naloga zaradi izpodbijane odločbe lahko postavila pod vprašaj, ni bilo dokazano.

208 V nasprotju s trditvijo tožeče stranke v okviru tega tožbenega razloga namreč obveznost DSD, da podjetjem za zbiranje ne preprečuje, da bi s konkurenti DSD sklepali pogodbe, ki tem dovoljujejo uporabo njihovih zabojnikov, druge opreme za zbiranje in razvrščanje embalaže ter uporabo teh pogodb, nikakor ne dokazuje, da izpodbijana odločba ogroža storitev zbiranja in predelave, ki je zaupana DSD, v gospodarsko sprejemljivih razmerah.

209 Zlasti noben element v spisu ne omogoča zaključka, da naj izpodbijana odločba DSD ne bi več omogočala rednega zbiranja embalaže na celotnem nemškem ozemlju, da ne bi dosegala stopnje predelave, določene v uredbi, oziroma da ne bi dokazovala količinskih tokov kot zahteva navedena uredba. Prav tako je Sodišče prve stopnje že v okviru prvega tožbenega razloga odločilo, da tožeča stranka ni dokazala, da bi izpolnjevanje prve obveznosti lahko pripeljalo do izkrivljanj konkurence v njeno škodo.

210 Zato je treba drugi tožbeni razlog zavrniti.

C – *Tretji tožbeni razlog: obveznost iz člena 3(b) izpodbijane odločbe krši člena 81(3) ES in 86(2) ES*

211 Tožeča stranka trdi, da obveznost iz člena 3(b) izpodbijane odločbe (v nadaljevanju: druga obveznost), ki določa, da „DSD od podjetij za zbiranje, ki so s konkurenti DSD sklenila pogodbe o souporabi zabojnikov in druge opreme za zbiranje in o razvrščanju uporabljene prodajne embalaže, ne more zahtevati, naj ji predložijo dokaz o količinah embalaže, ki ni bila zbrana v okviru sistema DSD“, krši člen 81(3) ES in člen 86(2) ES. V zvezi s tem napotuje na utemeljitve, ki jih je predhodno navedla v okviru prvega in drugega tožbenega razloga.

212 Poleg tega tožeča stranka poudarja, da nemški organi v okviru uredbe o embalaži od nje zahtevajo predelavo „dejansko zbrane količine embalaže“ (glej del 1(5) priloge I k členu 6 uredbe) in da za predložitev dokaza o taki količini od podjetij za zbiranje zahteva, naj ji vsak mesec sporočijo „zbrane količine“. Druga obveznost pa določa, da DSD od teh podjetij za zbiranje ne sme zahtevati predložitve dokazov, ki bi se v primeru souporabe opreme za zbiranje nanašali na „količine embalaže, ki ni bila zbrana v okviru sistema DSD“. V skladu z izpodbijano odločbo naj bi bila ta obveznost potrebna za to, „[d]a bi lahko konkurenti DSD na svoj račun neomejeno uporabljali količino embalaže, ki je bila zbrana v okviru souporabe infrastrukture za zbiranje“ (točka 182 izpodbijane odločbe). V tem okviru tožeča stranka navaja, da je namen druge obveznosti zagotoviti, da se v primeru souporabe zbrana količina ne bo uporabila za dokazovanje količinskih tokov DSD, ampak da se bo, nasprotno, dodelila konkurentom. Vendar naj ta obveznost ne bi smela izključiti možnosti DSD, da bi od podjetij za zbiranje, zato da lahko dokaže zbrano količino, zahteval, naj mu predložijo podatke glede celotne količine, zbrane v okviru infrastrukture za zbiranje.

213 Sodišče prve stopnje najprej poudarja, da tožeča stranka v tretjem tožbenem razlogu ne navaja novih ali posebnih trditev, na podlagi katerih bi dokazala, na kakšen način naj bi druga obveznost kršila člen 81(3) ES in člen 86(2) ES. V teh okoliščinah je treba tretji tožbeni razlog zavrniti zaradi istih razlogov, kot so bili navedeni v okviru prvega in drugega tožbenega razloga.

214 Poleg tega Sodišče prve stopnje ugotavlja, da sta se Komisija in DSD na obravnavi sporazumeli o razlagi vsebine druge obveznosti, ki je opredeljena v členu 3(b) izpodbijane odločbe.

215 Tako Sodišče prve stopnje glede na ustne navedbe in odgovore strank, ki so jih podale na vprašanja, zastavljena na obravnavi, meni, da ima DSD, čeprav v skladu z drugo obveznostjo od podjetij za zbiranje ne sme zahtevati, naj mu predložijo informacije v zvezi s količinami embalaže, ki so jo zbrala v okviru konkurenčnega kolektivnega sistema, vseeno možnost od navedenih podjetij zahtevati, naj mu predložijo informacije, potrebne za to, da lahko dokaže količino, zbrano v okviru sistema DSD. Ta pravica do informacije je poleg tega izrecno določena v točki 175 izpodbijane odločbe.

216 Komisija je v zvezi s tem vprašanjem, ki ji je bilo zastavljeno na obravnavi, navedla, da druga obveznost tožeči stranki ni preprečila, da bi vedela za celotno količino embalaže, ki so jo zbrala podjetja za zbiranje, ali za del te embalaže, ki se pripisuje DSD, pri čemer pa je poudarila, da to, kar je pomembno, zadeva dejstvo, da si DSD ne skuša pripisati količine embalaže, ki jo zberejo podjetja za zbiranje na račun konkurenčnega sistema. To stališče Komisije je tudi stališče, ki ga zastopa tožeča stranka (glej točko 212).

217 V teh okoliščinah je treba drugo obveznost razlagati v tem smislu, da, prvič, DSD od podjetij za zbiranje, ki so na podlagi pogodbe o opravljanju storitev njegovi sopogodbeniki, ne sme zahtevati, da bi njemu pripisali količino embalaže, zbrane na račun konkurenčnega sistema, in drugič, da ta obveznost podjetju DSD ne preprečuje, da ne bi vedel za celotno količino embalaže, ki so jo zbrala podjetja za zbiranje, ter za del te embalaže, ki se pripisuje DSD.

D – *Četrti tožbeni razlog: predlog za razveljavitev zaveze iz točke 72 izpodbijane odločbe in kršitev temeljne pravice dostopa do sodnega varstva*

1. *Trditve strank*

218 Tožeča stranka opozarja, da je na zahtevo Komisije, potem ko je vložila tožbo, s katero je izpodbijal brezplačno uporabo zbiralnih sredstev sistema DSD s strani VfW, sprejela zavezo, da se bo „tako v primeru VfW kot tudi v drugih podobnih primerih odpovedala opustitvenim tožbam kot so navedene v sodbi [Landgericht Köln] z dne 18. marca 1997“ (točki 72 izpodbijane odločbe). Po mnenju tožeče stranke naj bi bilo to v nasprotju s temeljno pravico do prostega dostopa do sodnega varstva (sodba v zgoraj navedeni zadevi ITT Promedia proti Komisiji, točka 60). Ta kršitev naj bi bila še toliko večja, ker naj opustitvena tožba, ki jo je DSD vložil zoper enega izmed njegovih konkurentov, ne bi bila „očitno neutemeljena“ in tako v skladu z nemškim pravom predstavljala zlorabo procesnih pravic (sodba v zgoraj navedeni zadevi ITT Promedia proti Komisiji, točka 56). Iz sodbe Landgericht Köln naj bi namreč izhajalo, da bi DSD na podlagi nemškega zakona o nelojalni konkurenci lahko veljavno začel postopek, da bi VfW preprečil brezplačno uporabo zbiralnih sredstev, ki jih financira DSD. V skladu s to sodbo naj bi souporaba te opreme za zbiranje zahtevala odobritev DSD in plačilo „neke vrste embalažnine“ neposredno DSD.

219 Komisija, ki jo podpira Landbell, opozarja, da tožeča stranka nasprotuje zavezi, dani v odgovor na pripombe, ki jih je več tretjih oseb predložilo Komisiji in v skladu s katerimi naj DSD v nasprotju z zavezo, povzeto v točki 71 izpodbijane odločbe, svojim konkurentom ne bi dopustil prostega dostopa do infrastrukture za zbiranje. Komisija zato trdi, da tožeča stranka, če podjetjem za zbiranje ne more preprečiti, da odobrijo souporabo svojih sredstev, tudi ne sme imeti pravice, da to souporabo konkurentu prepove.

2. *Presoja Sodišča prve stopnje*

220 Spomniti je treba, da so po objavi sporočila v Uradnem listu, v katerem je bila je objavljena namera Komisije, da se izjavi v prid različnim pogodbam v zvezi s sistemom DSD, številne tretje zainteresirane osebe Komisiji sporočile, da je DSD v nasprotju z zavezami, ki jih je na tej stopnji upravnega postopka sprejel glede možnosti prostega dostopa tretjih oseb do infrastrukture za zbiranje svojih sopogodbenikov, sprožil postopek, v katerem je izpodbijal souporabo teh sredstev. Tako je sodba Landgericht Köln z dne 18. marca 1997 jasno pokazala, da je bil namen DSD nasprotovati individualnemu sistemu, in sicer VfW, ki je želel pridobiti brezplačni dostop do infrastrukture za zbiranje, ki jo v okviru sistema DSD uporabljajo v nekaterih nemških bolnišnicah.

221 Komisija je v zvezi s tem v dopisu z dne 21. avgusta 1997, naslovljenim na DSD, navedla, da bi bilo ravnanje, ki tretjim osebam preprečuje uporabo infrastrukture za zbiranje svojih sopogodbenikov, lahko zajeto s členom 82 ES, in poudarila pomen, ki bi ga lahko to ravnanje imelo glede postopka odobritve izjeme, ker sporazum v skladu s četrtim pogojem iz člena 81(3) ES, sporočen z namenom, da se obravnava kot izjema, ne sme dajati možnosti izključitve konkurence glede znatnega dela zadevnih izdelkov.

222 Na podlagi tega stališča je DSD sprejel zavezo – povzeto v točki 72 izpodbijane odločbe –, da bi odpravil pomisleke, ki jih je Komisija navedla v dopisu z dne 21. avgusta 1997:

„[DSD] se je pripravljen odpovedati vlaganju opustitvenih tožb, kot so navedene v sodbi Landgericht Köln z dne 18. marca 1997, zoper VfW in v drugih podobnih primerih. Ohranja pa možnost izvrševanja pravic do informacij in pravic do nadomestila nasproti zbiralnim podjetjem, ki so pogodbeno povezana z [DSD].“

223 V zvezi s tem ne bi bilo mogoče trditi, da taka zaveza pomeni kršitev pravice DSD do dostopa do sodnega varstva. DSD je namreč to zavezo Komisiji dal po svoji volji in to zato, da bi preprečil, da bi ta institucija dalje ukrepala na podlagi svojega dopisa z dne 21. avgusta 1997. DSD je torej po svoji volji v skladu z načelom, po katerem se je možno odpovedati uveljavljanju pravice, s katero razpolaga, in ob popolnem poznavanju zadeve, v bistvu Komisiji sporočil, da se odpoveduje možnosti, da bi pri nemških sodiščih izpodbijal morebitne sporazume med podjetji za zbiranje, ki so sklenila pogodbo o opravljanju storitev z DSD, in različnimi sistemi, ki bi bili lahko zainteresirani za souporabo infrastrukture za zbiranje teh podjetij.

224 Poleg tega je pomembno navesti, da odpoved DSD v zavezi, povzeti v točki 72, ni bila dana brez nasprotne zaveze Komisije.

225 Torej ni sporno, da Komisija potem, ko je DSD sprejel zavezo, ni začela postopka na podlagi člena 82 ES, kot je to storila v zadevi v zvezi s pogodbo o uporabi logotipa,

v kateri je tak postopek začela potem, ko so zainteresirane tretje osebe na sporočilo v Uradnem listu predložile pripombe.

226 Poleg tega ni sporno, da je Komisija upoštevala zavezo DSD, ker ni natančneje preiskovala obstoja morebitnih pomislekov glede konkurence, ki bi se na primer nanašali na dostop individualnih sistemov do infrastrukture za zbiranje v bolnišnicah na ozemlju Nemčije ali v drugih tržnih segmentih. Taka analiza bi bila namreč potrebna, da bi Komisiji omogočila preučiti, kakšen učinek bi lahko imelo ravnanje DSD v okviru zadeve, v kateri je bila izrečena sodba Landgericht Köln z dne 18. marca 1997, na njeno analizo pogodbe o opravljanju storitev v okviru člena 81(1) in (3) ES. V tem primeru je analiza Komisije glede tega vprašanja ostala nepopolna, čeprav je v odločbi navedeno, da se zdi verjetno, da ima bolnišnica lahko več sredstev za zbiranje (točka 128 izpodbijane odločbe). Za to trditev ni mogoče domnevati, da je rezultat, do katerega bi lahko pripeljala morebitna podrobna analiza konkurenčnih razmer na področju zbiranja embalaže, ki se dobavlja bolnišnicam.

227 V teh okoliščinah je Komisija lahko upravičeno menila, da se glede člena 81(3) ES in člena 8 Uredbe št. 17 ne bi mogla zadovoljiti z zavezo DSD glede dostopa kolektivnih sistemov do infrastrukture za zbiranje sopogodbenikov DSD, ampak da bi morala iti dlje in v odločbi o izjemi določiti obveznost, ki bi zagotavljala, da pogodba o opravljanju storitev DSD ne bi omogočila izključitve konkurence na zadevnih trgih.

228 V zvezi s tem dejstvo, da se prva obveznost ne nanaša na individualne sisteme, ker zaradi nadomestnih rešitev, ki jih ponujajo podjetja za zbiranje, ki niso sklenila pogodbe o opravljanju storitev z DSD, ni potrebna za zagotovitev dostopa teh sistemov do zbiralnih sredstev sopogodbenikov (glej točke od 120 do 129 in točko 159 izpodbijane odločbe), ne dopušča sklepa, da je zaveza, povzeta v točki 72 izpodbijane

odločbe, nezakonita, ker ne odpravlja problema z vidika konkurence, ki je opredeljen v okviru izpodbijane odločbe. Ta zaveza namreč zagotavlja dosego cilja, ki se razlikuje od tistega, ki je Komisijo vodil k sprejetju prve obveznosti. Medtem ko je namen te obveznosti zagotoviti izpolnitev četrtega pogoja iz člena 81(3) ES, in sicer zagotoviti, da pogodba o opravljanju storitev ne izključuje konkurence na zadevnih trgih, je namen zaveze zgolj olajšati delo Komisiji, kadar namerava ta sprejeti negativni izvid ali izvzetje. Vendar tako kot je navedeno v točkah 225 in 226 zgoraj, je zaveza DSD Komisiji omogočila, da se je izognila vprašanjem, ki bi lahko sama po sebi vzbudila dvom o zakonitosti izpodbijane odločbe ali povzročila začetek postopka na podlagi člena 82 ES.

229 Iz zgoraj navedenega izhaja, da zaveza, povzeta v točki 72 izpodbijane odločbe, ki jo je dala tožeča stranka, slednji ne odreka pravice do dostopa do sodnega varstva, ker jo je DSD sprejel ob popolni seznanjenosti z zadevo, da bi dosegel, da Komisija preneha preučevati vprašanja, ki bi lahko privedla do začetka postopka na podlagi člena 82 ES ali do izpodbitja njene analize v okviru člena 81 ES.

230 Zato je treba četrti tožbeni razlog zavrniti.

231 Iz vsega zgoraj navedenega izhaja, da je treba tožbo v celoti zavrniti, tako v delu, v katerem se nanaša na prvo in drugo obveznost, kot tudi v delu, v katerem se nanaša na celotno izpodbijano odločbo oziroma zaveze, povzete v točki 72 izpodbijane odločbe.

Stroški

232 Člen 87(2) Poslovnika določa, da se neuspeli stranki naloži plačilo stroškov postopka, če so bili ti priglašeni. Člen 87(3), tretji pododstavek, Poslovnika med drugim določa, da lahko Sodišče prve stopnje stroške razdeli ali odloči, da vsaka stranka nosi svoje stroške, kadar stranki deloma uspeta. V tem primeru Sodišče prve stopnje meni, da je razlaga vsebine prve obveznosti, in sicer da velja le za kolektivne sisteme konkurentov DSD in ne za individualne sisteme in vsebine druge obveznosti, deloma ugodila tozadevnim očitkom tožeče stranke. Zato Sodišče prve stopnje meni, da bo okoliščine zadeve pravično presodilo s tem, da bo odločilo, da Komisija nosi četrtino stroškov tožeče stranke in četrtino svojih stroškov. Tožeča stranka nosi tri četrtine svojih stroškov, tri četrtine stroškov Komisije ter stroške, ki jih je priglasila družba Landbell.

Iz teh razlogov je

SODIŠČE PRVE STOPNJE (prvi senat)

razsodilo:

1. Tožba se zavrne.

2. Tožeča stranka, Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland GmbH, nosi tri četrtine svojih stroškov, tri četrtine stroškov, ki jih je priglasila Komisija, ter stroške, ki jih je priglasila družba Landbell AG Rückhol Systeme.

3. Komisija nosi četrtino svojih stroškov ter četrtino stroškov, ki jih je priglasila tožeča stranka.

García-Valdecasas Cooke Labucka

Razglašeno na javni obravnavi v Luxembourgu, 24. maja 2007.

Sodni tajnik Predsednik

E. Coulon J. D. Cooke

Stvarno kazalo

Pravni okvir ..... II - 1698

A – Uredba o preprečevanju nastajanja odpadne embalaže ..... II - 1698

B – Kolektivni sistem DSD, pogodba o uporabi logotipa in pogodba o opravljanju storitev ..... II - 1701

Dejansko stanje ..... II - 1702

Izpodbijana tožba ..... II - 1704

A – Pogodbeno razmerje med DSD in podjetji za zbiranje ..... II - 1705

B – Presoja po členu 81(1) ES ..... II - 1706

1. Klavzula o ekskluzivnosti v korist podjetja za zbiranje ..... II - 1706

2. Dostop do infrastrukture podjetij za zbiranje ..... II - 1708

C – Presoja po členu 81(3) ..... II - 1710

D – Obveznosti, ki jih je Komisija naložila v okviru odločbe o izjemi ..... II - 1712

E – Ugotovitve ..... II - 1713

F – Izrek ..... II - 1714

Postopek in predlogi strank ..... II - 1716

Pravno stanje ..... II - 1718

A – Prvi tožbeni razlog: obveznost v členu 3(a) izpodbijane odločbe krši člen 81(1) ES in načelo sorazmernosti ..... II - 1718

1. Potrebnost soglasja DSD pri souporabi infrastrukture za zbiranje ..... II - 1719

a) Trditve strank ..... II - 1719

b) Presoja Sodišča prve stopnje ..... II - 1721

2. Prvi del: neobstoj potrebe po souporabi infrastrukture za zbiranje ..... II - 1727

a) Trditve strank ..... II - 1727

b) Presoja Sodišča prve stopnje ..... II - 1730

i) Nujnost souporabe za konkurenčne kolektivne sisteme ..... II - 1731

ii) Domnevna potreba po souporabi za individualne sisteme ..... II - 1737

3. Drugi del: nedopustnost naložitve obveznosti za odpravo morebitne kršitve členov 81(1) ES in 82 ES ..... II - 1742

a) Trditve strank ..... II - 1742

b) Presoja Sodišča prve stopnje ..... II - 1745

i) Dopustnost ..... II - 1745

ii) Utemeljenost ..... II - 1746

4. Tretji del: kršitev načela sorazmernosti ..... II - 1750

a) Domnevna kršitev uredbe o embalažah ..... II - 1751

Trditve strank ..... II - 1751

Presoja Sodišča prve stopnje ..... II - 1752

b) Izkrivljanje konkurence v škodo DSD ..... II - 1756

Trditve strank ..... II - 1756

Presoja Sodišča prve stopnje ..... II - 1757

c) Domnevna kršitev vloge znamke Der Grüne Punkt ..... II - 1758

Trditve strank ..... II - 1758

Presoja Sodišča prve stopnje ..... II - 1761

d) Učinek prve obveznosti na pravico dostopa do nacionalnih sodišč .... II - 1764

Trditve strank ..... II - 1764

Presoja Sodišča prve stopnje ..... II - 1765

5. Sklep k prvemu tožbenemu razlogu ..... II - 1766

B – Drugi tožbeni razlog: obveznost iz člena 3(a) izpodbijane odločbe krši člen 86(2) ES ..... II - 1767

1. Trditve strank ..... II - 1767

2. Presoja Sodišča prve stopnje ..... II - 1768

C – Tretji tožbeni razlog: obveznost iz člena 3(b) izpodbijane odločbe krši člena 81(3) ES in 86(2) ES ..... II - 1770

D – Četrti tožbeni razlog: predlog za razveljavitev zaveze iz točke 72 izpodbijane odločbe in kršitev temeljne pravice dostopa do sodnega varstva ..... II - 1772

1. Trditve strank ..... II - 1772

2. Presoja Sodišča prve stopnje ..... II - 1773

Stroški ..... II - 1777